

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Інститут Електроенергетики

Електротехнічний факультет

Кафедра перекладу

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеню магістр

студента

Савченко Анастасії Геннадіївни

академічної групи

035м-17-1

спеціальності

035 Філологія

спеціалізації

за освітньо-професійною програмою вищої освіти «Германські мови та літератури (переклад включно)», перша - англійська

на тему: Використання фразеологічних оборотів в мові преси та їх переклад українською мовою (на прикладі англійської та німецької мов)

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
кваліфікаційної роботи				
розділів:				
1.				
2.				
Рецензент				
Нормоконтролер				

Дніпро
2018

ЗАТВЕРДЖЕНО:
завідувач кафедри
перекладу

(підпис)

_____ (прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2018 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеня магістр

студенту **Савченко Анастасії Геннадіївни** академічної групи **035м-17-1**
(прізвище та ініціали) (шифр)

спеціальності **035 Філологія**

спеціалізації

за освітньо-професійною програмою вищої освіти «Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська

на тему: Використання фразеологічних оборотів в мові преси та їх переклад українською мовою (на прикладі англійської та німецької мов)

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від 12.11.2018 № 1913-л

Розділ	Зміст	Термін виконання
1.	Визначення та класифікація фразеологічного звороту, його місце у мові преси	
2.	Практичні аспекти перекладу фразеологічних зворотів	

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

_____ (прізвище, ініціали)

Дата видачі 01.10.2018

Дата подання до екзаменаційної комісії 10.12.2018

Прийнято до виконання

_____ (підпис студента)

_____ (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. Визначення та класифікація фразеологічного звороту, його місце у мові преси.....	6
1.1 Проблема визначення фразеологічного звороту	6
1.2 Класифікація фразеологічних зворотів.....	9
1.3 Особливості використання фразеологічних одиниць у мові преси та засоби їх перекладу	26
Висновки до 1 розділу	36
РОЗДІЛ 2. Практичні аспекти перекладу фразеологічних зворотів	39
2.1 Переклад смислового змісту фразеологічних зворотів.....	39
2.2 Засоби перекладу фразеологічних зворотів в англійській мові	51
2.3 Специфіка перекладу фразеологічних зворотів у німецькій мові	58
2.4 Порівняльна характеристика фразеологічних зворотів	68
Висновки до 2 розділу	72
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78

ВСТУП

Фразеологізми займають особливе місце серед інших одиниць мовної системи. Вони виникають у зв'язку з потребою виражальних засобів комунікації – вербального вираження почуттів, емоційних оцінок, засобів емоційного впливу, влучних характеристик людини, предметів, явищ тощо.

Фразеологічні вирази вживаються майже в усіх галузях життя сучасної людини. Вони часто зустрічаються як в оригінальних творах класиків, так і у сучасних письменників, активно використовуються в засобах масової інформації та у повсякденному мовленні.

Фразеологія є одним з яскравих та дієвих засобів мови. Метафоричність, емоційність, експресивність – всі ці якості фразеологізмів надають мові образності та виразності, адже фразеологізми не лише відображають уявлення народу про світ та його специфічні ментальні особливості, а й усю складність і багатогранність мови.

Саме ця складність є причиною інтенсивності досліджень та постійного інтересу мовознавців у сфері фразеології, таких як: Б. Ажнюк, С. Ахманова, Ш. Баллі, Р. Будагов, О. Бабкін, І. Білодід, В. Виноградов, П. Горецький, В. Жуков, Р. Зорівчак, М. Копиленко, В. Комісарова, В. Кононенко, В. Лазаревич, В. Мокієнко, Г. Базарян, З. Попова, Л. Ройзензан, А. Райхштейн, Л. Скрипник, Л. Сміт, В. Телія, Г. Удовиченко, О. Чередниченко, Н. Шанський та багатьох інших.

Вивчення фразеологічних одиниць є необхідною складовою частиною дослідження лінгвоментальності певного народу. Стійкі звороти відбивають досвід, накопичений протягом тисячоліть, та виражають концептуальний шар свідомості народу.

Актуальність роботи зумовлена практичними труднощами при перекладі фразеологізмів у мові преси англійською та німецькою мовами.

Об'єктом дослідження є фразеологічні одиниці англійської та німецької мов.

Предметом даного дослідження є виявлення методів перекладу англійських та німецьких фразеологічних зворотів у мові преси.

Мета дослідження – проаналізувати основні проблеми перекладу фразеологізмів в мові преси на прикладі англійської та німецької мов.

Для досягнення цієї мети необхідно вирішити наступний ряд **завдань**:

1. Навести класифікацію фразеологізмів.
2. Навести адекватні способи перекладу фразеологізмів.
3. Дослідити процес перекладу на прикладі англійської та німецької мов.

Основні методи дослідження, що були використані в даній роботі: комплексний перекладознавчий аналіз з огляду на історію розвитку українського та закордонного перекладознавства; порівняльний аналіз перекладу фразеологічних зворотів з англійської, німецької на українську мову.

Матеріалом дослідження слугували фразеологізми вибрані із публіцистичної літератури, методи і прийоми аналізу обиралися з урахуванням етапу дослідження та конкретних завдань, які поставали на кожному з них.

Наукова новизна дипломної роботи полягає у створенні порівняльної характеристики перекладу фразеологічних зворотів з англійської та німецької мов та проведенні паралелей між двома іноземними мовами та українською, в той же час визначення спільних та відмінних рис їх вживання в англійській, німецькій та українській мовах.

Теоретична цінність дослідження зумовлена необхідністю подальшого вивчення усіх типів фразеологічних одиниць та методів їхнього перекладу в світі розвитку фразеологічної теорії. Результати, отримані в ході даного дослідження, можуть бути використані в теоретичному курсі лексикології, стилістики, теорії і практики перекладу, на практичних заняттях з англійської та німецької мови на різних рівнях навчання. В цьому і полягає **практичне значення роботи**.

РОЗДІЛ І.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНОГО ЗВОРОТУ, ЙОГО МІСЦЕ У МОВІ ПРЕСИ

1.1 Проблема визначення фразеологічного звороту

Останніми десятиріччями жодна галузь лінгвістичної науки не привертала до себе такої уваги мовознавців, як фразеологія. Якщо раніше про неї писали, що вона ще перебуває у стані “прихованого” розвитку, то нині можна сказати, що фразеологія по праву зайняла місце самостійної лінгвістичної дисципліни.

У сучасному мовознавстві немає єдиної думки щодо питання про сутність і визначення фразеологізму як мовної одиниці. Існують теоретичні розбіжності із приводу обсягу фразеології й характеру мовних фактів, що трактуються як фразеологізми. Причиною цього, багато в чому, є різне розуміння дослідниками сутності самої фразеологічної одиниці.

У лінгвістиці відомі понад 20 визначень фразеологічної одиниці, але жодне з них не знайшло загального визнання. Деякі мовознавці справедливо вважають, що визначення фразеологічної одиниці таке ж складне, як і визначення слова.

Разом з тим, визначення загального характеру фразеологізму дав швейцарський вчений Ш. Баллі: “сполучення, що міцно ввійшли в мову, називаються фразеологічними одиницями” [8, 65]. Його ж вважають і родоначальником теорії фразеології, оскільки він включив главу про фразеологію у свій підручник по стилістиці. Також у двох своїх книгах: “Нариси стилістики” й “Французька стилістика” [12, 122]

Н.М. Шанський розглянув відмінності фразеологічних одиниць від вільних словосполучень. Фразеологічні одиниці відрізняють відтворюваність, цілісність значення, стійкість складу й структури і, як правило, непроникність структури [26, 123]. Відмінності фразеологічних одиниць від слів, як вважав

учений, наступні: слова складаються з елементарних значимих одиниць мови, морфем, а фразеологізми – з компонентів словесного характеру, слова виступають як граматично єдинооформленні утворення, а фразеологізми – граматично окремо оформленні утворення. Таким чином, фразеологізми мають характерний набір диференціальних ознак:

1) це готові мовні одиниці, які не створюються в процесі спілкування, а беруться з пам'яті цілком;

2) це мовні одиниці, для яких характерна сталість у значенні, складі й структурі (аналогічно окремим словам);

3) в акцентологічному відношенні це такі звукові комплекси, у яких складові їхнього компонента мають два (або більше) основні наголоси;

4) це утворення, що членуються, компоненти яких усвідомлюються мовцями як слова [26, 100]. Фразеологізми повинні мати всю сукупність зазначених ознак, що відрізняють їх від вільних сполучень і слів.

У своїх роботах Шанський дає наступне визначення: “Фразеологічна одиниця – це відтворена в готовому виді мовна одиниця, що складається із двох або більше ударних компонентів словесного характеру, фіксована (тобто постійна) за своїм значенням, складом й структурою” [26, 119]. Лінгвіст думає, що основною властивістю фразеологічної одиниці є її відтворюваність, тому що “фразеологізми не створюються в процесі спілкування, а відтворюються як готові цілісні одиниці” [3, 45].

Проте існують також і інші точки зору, що визначають поняття фразеологізмів: на думку А.В. Куніна, фразеологічні одиниці – це стійкі сполучення лексем [3, 48]. Дослідники В.Л. Архангельський, С.Г. Гаврин, В.Н. Телія визначають фразеологізм як мовну одиницю, для якої характерні такі другорядні ознаки як метафоричність, еквівалентність і синонімічність слову. Деякі вчені найбільш загальними ознаками фразеологічних одиниць називають “мовленнєву стійкість, семантичну цілісність і окремо оформленість” [3, 50]. В. В. Виноградов висував як найбільш істотну ознаку фразеологічної одиниці її еквівалентність і синонімічність слову [6, 12]. Але,

на думку Н.М. Шанського, метафоричність властива також і багатьом словам, а еквівалентність – не всім стійким сполученням. Тому включення цих другорядних і залежних ознак у визначення фразеологізму не зовсім коректно. Учений підкреслював, що “правильна дефініція фразеологізму неможлива без обліку його відмінностей від слова й вільного сполучення” [6, 14].

У цілому фразеологізми – це усталені вирази, значення яких не відповідає сумі значень їх компонентів. Як самостійна мовна одиниця, фразеологізм характеризується відповідними диференційними ознаками. Такими ознаками для фразеологічних одиниць є:

- 1) фразеологічне значення;
- 2) компонентний склад;
- 3) граматичні категорії [30, 60].

Визначення диференційних ознак фразеологізмів дає підстави встановити обсяг предмета фразеології, а також дозволяє розглядати фразеологізми як окремі самостійні одиниці мови, відмінні від слова, словосполучення і речення, а разом з тим і як такі, що мають з останніми багато спільного.

За допомогою фразеологічних одиниць об'єктам і людям приписуються ознаки, які, в свою чергу, асоціюються із мовною картиною світу, охоплюють цілу дескриптивну ситуацію, виражають оціночне ставлення до неї. Фразеологізми є одним із способів відображення мовної картини світу. Мовна картина світу формує тип відношення людини до світу, вона визначає норми поведінки людини в світі, визначає її ставлення до світу.

У завдання фразеології як лінгвістичної дисципліни входить всебічне вивчення фразеологічного фонду тієї чи іншої мови. Важливими аспектами дослідження цієї науки є: стійкість фразеологічних одиниць, системність фразеології і семантична структура фразеологічних одиниць, їх походження та основні функції.

Особливо складною галуззю фразеології є переклад фразеологічних одиниць, що вимагає чималого досвіду в сфері дослідження цієї дисципліни.

Фразеологія розробляє принципи виділення фразеологічних одиниць, методи їх вивчення, класифікації та фразеографії – опису в словниках. Фразеологія користується різними методами дослідження. [2, 76]. На базі існуючих у мовознавстві методів дослідження розробляються “власне фразеологічні прийоми аналізу і опису” [13, 35]:

–Метод ідентифікації – встановлення тотожності слів і синтаксичних конструкцій, які утворюють фразеологізми, з їх вільними аналогами;

–Метод аплікації, що є різновидом методу ідентифікації, метод обмежений у виборі змінних, що встановлює відмінні структурно-семантичні організації фразеологізму від сполучень, утворених відповідно до регулярними закономірностями вибору і комбінації і т.п.

В науковому відношенні вивчення фразеології важливо для пізнання самої мови. Фразеологізми існують в тісному зв'язку з лексикою, їх вивчення допомагає краще пізнати їх будову, освіту і вживання в мові, фразеологізми із словами. По граматичній структурі фразеологізми є або пропозиціями порівняння деяких фразеологізмів показує, що між фразеологізмами української мови існують відносини між синонімами і антонімами, як це спостерігається і в лексиці.

Фразеологія збагачує лексикологію інформацією про зміни, яким піддаються слова у складі фразеологічних одиниць, а лексичну стилістику – даними про узуальні та okazіональні стилістичні особливості фразеологізмів, а також дає додаткову інформацію в багато розділів загального мовознавства. Аналіз фразеологічного матеріалу дуже важливий для лінгвокраїнознавства. Фразеологічна інформація ще слабо використовується іншими дисциплінами.

1.2 Класифікація фразеологічних зворотів

На даний час існує велика кількість підходів до вивчення та класифікації фразеологізмів. Аби досягти свідомої оцінки слід звернути увагу на підходи різних вчених до цієї проблеми.

Перша класифікація фразеологічних одиниць із погляду їхньої семантичної злитості була запропонована Ш. Баллі. В.В. Виноградов творчо переробив класифікацію Баллі. Як відомо, фразеологізми виникають із вільного сполучення слів, що вживається в переносному значенні. Поступово переносність забувається, стирається, і сполучення стає стійким. Залежно від того, наскільки стираються номінативні значення компонентів фразеологізму, наскільки сильно в них переносне значення, В.В. Виноградов розділив їх на три типи: “фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності й фразеологічні сполучення” [10, 89]. В.Н. Шанський запропонував класифікацію фразеологізмів, що складається із чотирьох груп, розроблену на основі класифікації В.В. Виноградова.

Оскільки остання складається з чотирьох, а не з трьох, груп тим самим дає змогу детальніше та ширше розглянути фразеологізми. Таким чином, з погляду семантичної злитості можна виділити чотири групи фразеологічних одиниць:

- 1) фразеологічні зрощення;
- 2) фразеологічні єдності;
- 3) фразеологічні сполучення;
- 4) фразеологічні вислови.

1. *Фразеологічне зрощення* – “це семантично неподільна фразеологічна одиниця, у якій її цілісне значення зовсім не співвідносне зі значеннями її компонентів” [1, 76]. У фразеологічних зрощеннях слів з їхніми самостійними значеннями немає, тому значення фразеологізму не впливає зі значень окремих компонентів. Наприклад: “*Poor fish*” – безхарактерна людина; “*true penny*” – чесна й надійна людина; “*cool beggar*” – нахабна людина. Найвищий ступінь семантичної злитості обумовлений наступними факторами:

1) у їхній склад можуть входити так названі некротизми— слова, які ніде, крім даного зрощення, не вживаються, незрозумілі внаслідок цього з погляду сучасної мови (*“Peeping Tom”* – дуже допитлива людина).

2) до складу зрощень можуть входити архаїзми (*“Holier than thou”* – гордовитий, пихатий).

3) вони синтаксично нерозкладні;

4) у них неможлива в більшості випадків перестановка компонентів;

5) вони характеризуються непроникністю – не допускають у свій склад додаткових слів.

2. *Фразеологічна єдність* – це таке стійке сполучення слів, у якому при наявності загального переносного значення чітко зберігаються ознаки семантичної роздільності компонентів. Нерозкладне значення фразеологічної єдності виникає в результаті злиття значень складових його слів у єдине узагальнено-переносне: *“закинути вудку, тягти лямку, зарити талант у землю, сім п'ятниць на тижні, перша чарка колом”*. Фразеологічні єдності допускають вставку інших слів: *“тягти (службову) лямку”*. Фразеологічна єдність семантично мотивована, має образність: *“залазити у свою шкарлупу, кров з молоком, тримати камінь за пазухою, довести до білого жару”*. [28, 46]

Фразеологічні єдності виникають на основі семантичного переосмислення або здвигу змінних словосполучень. Нове, фразеологічне значення здійснюється не в результаті змінений значення окремих компонентів, а зміна значення усього комплексу “немов накладання на нього свіжого семантичного або експресивного шару”. У фразеологічній єдності поглинається й втрачається індивідуальний смисл слів-компонентів. Цьому разряду фразеології відповідає семантична єдність, або семантична цілісність. При всьому цьому значення цілого зв'язано з розумінням “образного стержня фрази” ; відчутним переносом значення, що і складає “внутрішню форму” ; або образну вмотивованість фразеологічної єдності. Наприклад: *j-m den Kopf waschen* “намити будь-кому шию (голову)” ; *j-n aufs Eis fahren* “влаштувати підлість кому-небудь”. [4, 16]

З “діалектикою фразосполучення” зв'язані вторинні семантичні процеси, які можуть зазнавати слова-компоненти фразеологічних єдностей в тому числі фразеологічні єдності. Паралельно з утворенням фразеологічної єдності, який входить у склад слів можуть виникати нові значення, по-перше, “потенційний”, немов “поглинені сумарним значенням складного номінативного цілого, але здібні актуалізувати, виділити, набувати здібності окремого відтворення” .

Образна мотивованість фразеологічної єдності може з плином часу збліднути та ослабнути до повної демотивації. Наприклад, це, як правило, має місце у тих випадках, коли фразеологічна єдність виникає на переосмисленні таких змінних словосполучень, які були початковим значенням конкретних традицій німецького народу й вийшли з плином часу з використанням, наприклад: *etwas (viel) aufdemKerbholz* “мати немало гріхів на совісті” (букв: “мати багато відміток на бирці” — сходить до прийнятого в давнину способу помічати борги). [28, 84]

Однак демотивація фразеологічної єдності не впливає ні на його експресивність, ні на його функціонально-стилістичну приналежність.

Значення подібних одиниць, виникаючи на основі переосмислення змінного словосполучення, володіє абсолютною експресивністю, тобто воно експресивно не залежно від контексту. Воно існує в зв'язку з даним матеріальним складом фразеологізму також і в тому випадку, коли поступово послаблює і затемнює той образний стержень, який слугував основою мотивованості фразеологічної єдності. Отже, звуковий склад демотивованих фразеологічних єдностей (ідіом) сприймається носієм мови як певний словесний комплекс, який має традиційне закріплене значення, експресивність та функціонально-стилістичну приналежність.

“Фразеологічні єдності трохи зближаються із фразеологічними зрощеннями своєю образністю, метафоричністю” [25, 50]. Але на відміну від фразеологічних зрощень, де образний зміст розкривається тільки діахронно, у фразеологічних єдностях образність, переносність усвідомлюється з погляду

сучасної мови. Нездарма академік В.В. Виноградов вважає образність характерною ознакою тільки фразеологічних єдностей.

Слід надати перелік характерних ознак, які найчастіше приписують фразеологічним єдностям. Серед них:

1) яскрава образність і можливість, що впливає звідси, збігу з паралельно існуючими словосполученнями (порівн.: *to be narrow in the shoulders, to burn one's fingers, to burn bridges*);

2) збереження семантики окремих компонентів (*to put a spoke in smb. 's wheel*);

3) неможливість заміни одних компонентів іншими (*to hold one's cards close to one's chest*);

4) емоційно-експресивна забарвленість відіграє вирішальну роль (*to throw dust into smb's eyes, to paint the devil blacker than he is*);

5) здатність вступати в синонімічні відносини з окремими словами або іншими фразеологізмами (*to gild refined gold = to paint the lily*). [42, 94]

3. Фразеологічне сполучення – “це фразеологічна одиниця, у якій є слова, як з вільним значенням, так і із фразеологічно зв'язаним” [5, 55].

Наприклад: “справжнісіньке пекло, скалити зуби, тріскучий мороз, насупити брови”. Фразеологічні сполучення виникають в результаті одиничного сцелення одного семантичного перетвореного компонента. Для семантики подібних фразеологічних одиниць характерна аналітичність та збереження семантичної окремоті компонентів. Наприклад: *blinderPassagier*

“безбілетний пасажир”, *einblutigerAnfänger* “цілковитий новачок”. [27, 83]

Число фразеологічних сполучень дуже мале, тобто одинична сполученість одного з компонентів з переносним значенням не є типовою у системі німецької фразеології. Як правило, переносне значення слова утворює серійну сполученість з словами той чи іншої семантичної групи. Пор. сполученість прикметника *blind(maßlos)*: *Hass, Zorn, Wut, Gier, Leidenschaft*. Або сполученість того ж прикметника *blind* з другими переносними значеннями (*angelaufen, trübe, undurchsichtig*): *Fensterscheiben, Spiegel, Politur*.

Серед характерних ознак фразеологічних сполучень:

- 1) у них припустима варіантність одного з компонентів (деякі не мають варіантів вільного словосполучення, але, проте є образними: *bosom friend* – “задушевний друг”, *a bosom buddy* – “задушевний приятель”);
- 2) можлива синонімічна заміна стрижневого слова (*a pitched battle* – “запекла сутичка”, *a fierce battle* – “люта сутичка”);
- 3) можливе включення прикметників (*he frowned his thick eyebrows*, він “насупив густі брови”);
- 4) допустима перестановка компонентів (*a Sisyfean labor* – “Сізіфова праця”, *a labor of Sisyphus* – “праця Сізіфа”);
- 5) обов'язково вільне вживання одного з компонентів і зв'язане вживання іншого (*a blosom friend* – “задушевний друг”: *задушевним не може бути ворог або хто-небудь інший*).

4. Фразеологічний вислів– “це стійка у своєму складі й уживанні фразеологічна одиниця, що не тільки є розчленована семантично, але й складається цілком зі слів з вільним значенням” [7, 35]. Фразеологічні вислови відтворюються як готові одиниці з постійним значенням і складом. До складу фразеологічних висловів включають численні прислів'я й приказки, які вживаються в прямому значенні, не мають образного алегоричного змісту: *nothing is impossible to a willing heart* – “хто хоче, той доможеться, було б бажання, а можливість знайдеться”. Фразеологічними виразами називаються одиниці, які по своїй граматичній структурі є предикативними поєднаннями слів і речень. За комунікативною значущістю тут розрізняються такі різновиди:

1. Загальноживані прислів'я:

Viele Köchever der benden Brie. – У семи няньок дитина без ока.

2. Приказки типу:

Da liegt der Hund begraben. – Ось де собака заритий.

3. Стійкі і відтворні вигуку і модальні вирази:

Das habe ich gern! – ні, як вам це подобається?, jetzt ist der Ofen aus! – далі нікуди!

Деякі з таких стійких вигуків і модальних виразів мають еліптичну форму, наприклад: *Ja, Kuchen! – ну, це вже зась!*

Склад 1-ї і 2-ї груп фразеологічних виразів може бути доповнений одиницями, висхідними по своєму походженню до античної літератури і міфології, Біблії, художньої літератури і публіцистики, наприклад: *Der Würfel ist gefallen!* (слова, що прописуються Юлію Цезарю); *Auge um Auge, Zahn um Zahn* (Біблія); *Das also war des Pudels Kern* (Гете). [27, 88]

Ці вирази фразеологізмів традиційно позначаються як “крилаті слова” (geflügelte Worte) і виділяються у всіх класифікаціях в особливу групу. Проте для синхронного опису фразеологічної системи і функціонування фразеологічних виразів в цій системі розгляд цих фразеологізмів як особливої групи неправомірно, оскільки в структурному і семантичному відношенні вони не відрізняються від інших фразеологічних виразів. [9, 87]

Всі приведені вище розряди фразеологічних виразів показують дві основні властивості фразеологічності: вони мають одиничну сполучуваність компонентного складу і специфічний різновид семантичного перетворення. Так, для прислів'їв характерний дидактичний сенс, який виражається через переосмислення відповідного образу, наприклад: *Viele Köche verderben den Brie, Neue Besenkehren gut.*

Докладний аналіз мовних критеріїв приналежності фразеологічних виразів до фразеологічного фонду мови повинен скласти предмет спеціального дослідження, тим паче, що віднесення цих одиниць до фразеології продовжує залишатися дискусійним. В даний час вже з'являються роботи, в яких робиться спроба заповнити цей пропуск в дослідженні німецької фразеології.

Не можна випускати з поля зору і класифікацію фразеологічних одиниць за складом, адже це ще один погляд у вивченні фразеологічних зворотів. [11,39]

Одна з найбільш характерних особливостей фразеологічної одиниці як відтворюваної мовної одиниці є сталість її складу. З огляду на характер складу фразеологізмів (специфічні особливості утворюючих їхніх слів), Н.М. Шанський виділив дві групи фразеологічних одиниць:

а) фразеологічні одиниці, утворені зі слів вільного вживання, що належать до активної лексики сучасної мови: *“як сніг на голову, подруга життя, кинути оком, туга зелена, стояти грудьми, взяти за горло”*;

б) фразеологічні одиниці з лексико-семантичними особливостями, тобто такі, у яких є слова зв'язаного вживання, слова застарілі або з діалектним значенням: *“мурашки бігають, острах знайшла, притча во язицех, в обіймах Морфея, усе шкереберть, дух ронити, чревате наслідками, як курей у щі, розбити на дрізки (на гамуз)”*. [12, 90]

Наступною категорією класифікації фразеологічних зворотів є їхня класифікація фразеологічних одиниць за структурою. У якості відтворюваних мовних одиниць фразеологічні одиниці завжди виступають як структурне ціле складеного характеру, що складається з різних по своїх морфологічних властивостях слів, які перебувають між собою в різних синтаксичних відносинах. За структурою фразеологізми Н.М. Шанський розділив на дві групи:

1. Відповідні реченню;
2. Відповідні сполученню слів;

Серед фразеологічних одиниць, за структурою відповідних сполученню слів Н.М. Шанський виділяє наступні типові групи сполучень:

- “ім'я прикметник + ім'я іменник”
a high horse, smart aleck, honest soul, “щира душа, важлива птаха”.
- “ім'я іменник + форма родового відмінка іменника”
Man of no character, nose of wax, man of sense.
- “ім'я іменник + прийменниково-відмінкова форма іменника”
“боротьба за життя, біг на місці, справа в капелюсі, мистецтво для мистецтва”.

- “прийменник + прикметник + іменник”

“біля розбитого корита, на сьомому небі, зі спокійною совістю, по старій пам'яті, з незапам'ятних часів”.

- “відмінково - прийменникова форма іменника + форма родового відмінка іменника”

“до глибини душі, у костюмі Адама, в обіймах Морфея, у кольорі років, на вагу золота”.

- “прийменниково-відмінкова форма іменника + прийменниково-відмінкова форма іменника”

“від зорі до зорі, від краю до краю, рік у рік, з корабля на бал, від малого до великого”.

- “дієслово + іменник”

“пустити корінь, заливатися сміхом, зберігати мовчання, намастити п'яти”.

- “дієслово + прислівник”

“бачити наскрізь, розбитися вщент, пропасти безвісти”.

- “дієприкметник + іменник”

“склавши руки, спустивши рукава”.

- “конструкції із сурядними сполучниками”

“цілком і повністю” – safe and sound , “без керма й без вітрил, отут і там, криво й косо”.

- “конструкції з підрядними сполучниками”

“як сніг на голову, хоч кіл на голові теши, хоч трава не росте, як дві краплі води, як корові сідло”.

- “конструкції із запереченням не”

“не шкодуючи живота, не з похлих, не в гуморі, не від світу цього”.[44, 38]

Стосовно класифікації фразеологічних одиниць по їхньому походженню Н.М. Шанський виділяє чотири групи фразеологізмів:

- споконвічні фразеологізми

- запозичені фразеологізми
- фразеологічні кальки
- фразеологічні напівкальки

Споконвічна фразеологічна одиниця – “це таке стійке сполучення слів, що вживається в якості відтвореної мовної одиниці або виникло в даній мові, або успадковане нею з більше древньої мови – джерела” [14, 54]. Наприклад, “дурний як сивий мерин, відлюдьком жити, воду каламутити”. Часто у ФЗ сконцентрований досвід і мудрість народу, що її створив.

Запозичена фразеологічна одиниця – “це таке стійке сполучення слів, що у якості готової відтвореної одиниці мови прийшла в мову ззовні й уживається в ній у тому вигляді, у якому воно відомо в мові-джерелі” [14, 58].

Фразеологічна калька – “це стійке сполучення слів, що виникло в мові в результаті дослівного перекладу іншомовного фразеологізму”: “*синя панчоха*” (англ. *Blue stocking*).

Фразеологічна напівкалька – “це напівпереклад-напівзапозичення іншомовної фразеологічної одиниці – в англійській мові в основному з латинської”. Наприклад: “*змішати карти*” – *brouiller les cartes*;

З погляду експресивно-стилістичних властивостей фразеологічних одиниць Н.М. Шанський виділяє наступні групи:

- міжстильові – це такі ФЗ, які широко вживаються у всіх стилях сучасної мови. Наприклад, “*годину втісі, а роботі час*”, *common ground* – “загальні погляди, ідеї”.
- розмовно-побутові ФЗ включають більшу частину фразеологічних скорочень, едностей і прислів'їв: “*to have steam coming out of one's ears*” – *бути в люті*, “*bright-eyed and bushy-tailed*” – “повний ентузіазму, що рветься в бій”.
- книжкові ФЗ – це такі, які використовуються переважно в художній літературі, у публіцистичному або офіційно-діловому стилі. Наприклад, “*каліф на годину, плакати в жилетку*”.

- архаїзми й історизми: *“the Slough of Despond”* – безнадійна зневіра, *“to read the runes”* – “проникати у суть явищ”.

Слід також зазначити деякі відмінності класифікацій різних мов. Одже серед класифікацій фразеологічних одиниць англійської мови можна виділити наступні особливості.

Необхідно відзначити, що в англійській та американській лінгвістиці більш вживаним є не термін “фразеологічна одиниця” (phraseological unit), а так зване “set – expression”, що означає по суті одне і те ж, паралельно з останнім також використовується поняття “ідіоми” (idiom). В англійському мовознавстві воно не має вузького значення фразеологічного зрощення, а позначає все стійкі вирази в цілому. [16, 127]

Найбільш поширеною класифікацією англійських фразеологічних одиниць є тематична. У її рамках різними вченими виділяються групи фразеологізмів за семному складу значень. Класифікація має основні типи, сформовані за наявності основної архисема (наприклад, відчувати емоції), які далі поділяються на більш приватні групи (такі як, хвилювання, страх, байдужість і т.д.).

Застосовується також і класифікація за співвіднесеності фразеологізмів з певними частинами мови (так звана смислова класифікація). В основу поділу приналежність основного слова вирази до будь-якої частини мови. Виділяють наступні розділи (Кунин А.В., Арнольд І.В., а також Литвинов П.П.):

1. Дієслівні стійкі поєднання: *to come to a head, to pull somebody's leg, to put one's foot down* і ін.
2. Стійкі поєднання з прикметниками: *a good heart, a naked eye, a green eye, a cool head* і ін.
3. Стійкі поєднання з іменниками: *in the neck of time, at the heart of something, to lose one's legs, all legs* і ін.
4. Стійкі вираження з приводами: *at first hand, to be sick at heart, to look over one's shoulder at* і ін.

Недолік даної систематизації полягає у тому, що критерій виділення стрижневого слова залишається неясним. [18, 22]

Семантична класифікація Виноградова В.В. була перероблена у відповідність англійської мови Куніним А.В. Він послідовно розробляв структурний аспект англійських фразеологічних одиниць. Також Кунин А.В. розробив, крім вищезазначеної класифікації фразеологічних одиниць за співвіднесеності з частинами мови, та класифікацію англійських фразеологізмів з точки зору їх походження. Він виділив такі категорії: власне англійські (які він поділяє з часу виникнення на давньо-англійські, середньо-англійські, ново-англійські) і запозичені (в тому числі біблеїзми: *Achilles' heel*, *one's own flesh and blood*, грецизми і т.п.).

Цікавим є погляд Смирницького А.І., який ділить англійські стійкі вирази на:

1) ті, які мають яскравою експресією і емоційної маркування (*imaginative, expressive & emotional*) і 2) ті, які позбавлені цього, стилістично нейтральні.

Наприклад:

1) *soft in the head, a long head;*

2) *an apple of one's eye, give a free hand, on the other hand.*

Альохіна А.І. виділяє семантичні фразеологічні серії і моделі за ознакою смислової близькості (але не синонімії), наприклад, за ознакою ставлення загального поняття до конкретного. При цьому мовознавець враховує і структурні особливості стійких виразів. Так Альохіна виділяє особливі дієслівні структурно-семантичні моделі з дієсловами *to be, to feel, to have* і т.д., групуючи їх у певні семантичні серії, наприклад, думки, стану, буття і т.п. [22, 48]

Арнольд І.В. ділить англійські фразеологізми на так звані *set - expressions, semi - fixed combinations & free phrases*, що в цілому відповідає класифікації Виноградова В.В. на фразеологічні зрощення (*to be neck and neck*), єдності (*in the twinkling of an eye, get the upper hand*) і поєднання (*one's*

own flesh and blood), відповідно. Більшість в англійській мові становлять фразеологічні єдності.

Таким чином, класична класифікація фразеологічних одиниць Виноградова В.В. також застосовується і до англійського матеріалу, хоча найбільш представленою у літературі є структурна класифікація англійських стійких висловів за співвіднесеності з частинами мови. Кожен автор визначає свої критерії співвіднесення того чи іншого багатокomпонентного фразеологізму з тією чи іншою частиною мови.

Тепер можна перейти до особливостей класифікації фразеологічних одиниць німецької мови.

У деяких роботах робиться спроба дати тематичну систематизацію фразеологічного матеріалу німецької мови. Прикладом подібних досліджень можуть служити статті Гельмута К., де автор групує фразеологізми різних структурно-семантичних типів за темами “Наші домашні тварини в приказках” та ін. [24, 78]

Вольфганг Фляйшер також в якості основних критеріїв фразеологічності виділяє лексикалізацію і ідиоматизацію, як, наприклад, у словосполученнях: *sich auf die Lippen beißen, j - m einen Stein in den Garten werfen*, які сприймаються лише як фразеологічні єдності. Далі, у фразеологічних зворотах, типу: *mit Haut und Haar* неможлива заміна одного зі складових іншим словом, як наприклад: *mit Klauen und Haar*; тому значення даного фразеологізму “повністю” не може бути витлумачено з значень “*Haut* або *Haar*”. [45,90] Однак, як зазначає Фляйшер В., не всім фразеологізмам притаманні перелічені ознаки; у деяких фразеологізмів спостерігається стійка тенденція до вільних словосполучень. Фляйшер В. розглядає фразеологізми і з точки зору синтаксису. Вони являють собою:

а) непередикативних словосполучення,

Наприклад: *mit Haut und Haar; Augen und Ohren*;

б) стійкі передикативні конструкції,

Наприклад: *j - m auf den Fuß treten*;

j - m eins auf den Kopf geben;

в) стійкі пропозиції,

Наприклад: *jm quellen die Augen aus dem Kopf;*

Die Augen sind der Liebe Boten.

Окремо стоїть робота відомої лінгвісткі-лексикографа Рут Клаппенбах, написана під впливом фразеологічних досліджень російської мови і, в першу чергу, робіт Виноградова В.В. Автор робить спробу застосувати класифікацію Виноградова В.В. для кожного структурного типу фразеології окремо: дієслівного, атрибутивного, адвербіального, парних сполучень і синтаксичних шаблонів.[38, 84]

У дослідженнях з фразеології Виноградов В.В. пропонує класифікацію фразеологічних одиниць за ступенем семантичної неподільності. Характеризуючи особливості семантики фразеологічних зрощень і фразеологічних єдностей, він проводить аналогію між фразеологічними одиницями і словами у відношенні мотивованості їх значення. Значення фразеологічних зрощень, на його думку, незалежно від їх лексичного складу, від значень їх компонентів, умовно і довільно, як значення невмотивованого слова.

Наприклад, у роботі “Про основні типи фразеологічних одиниць» він зазначає, що фразеологічний зрощення представляє собою семантичну одиницю, однорідну зі словом, позбавлену внутрішньої форми. Автор відмежовує фразеологічні єдності від фразеологічних зрощень і відзначає, що в перших “цілісне значення вмотивовано”. Сприйняття мотивованості значення фразеологічного єдності спирається на усвідомлення його лексичного складу, а також на зв'язок значення цілого і значення складових частин висловлювання .[35, 25]

Чернишова І.І. пропонує функціональну класифікацію німецьких фразеологічних одиниць, засновану на їх функції і структурно-семантичних особливостях. Вона виділяє дві великі групи:

1) лексичні єдності і номінативні фразеологізми,

2) номинативно-експресивні фразеологізми.

Номинативні фразеологізми німецької мови охоплюють стійкі словосполучення, які мають семантичної цілісністю на основі значень компонентів, що входять у єдність. Це різні атрибутивні сполучення: назви установ, географічні назви, складні терміни і т.д.

Другий підгрупою лексичних єдностей є поєднання, що виникли на основі переосмислення одного з компонентів (тобто “фразеологічні зрощення” за класифікацією Виноградова В.В.).[52, 70]

В обох випадках слова-компоненти, утворюючи єдність, мають роздельністю значення.

Друга група у функціональній класифікації – номинативно-експресивні фразеологізми – містить семантично перетворені фразеологічні одиниці з різною структурою.

Структурно-семантична класифікація, що була введена Чернишовою І.І. розмежовує фразеологічні єдності, фразеологічні вирази та фразеологічні сполучення за характером значення, що виникає в результаті взаємодії структури, сполучуваності та семантичного перетворення компонентного складу. [25, 109]

1. Фразеологічні єдності виникають на основі семантичного зсуву значення. Нове, фразеологічне значення створюється в результаті зміни значення окремих компонентів словосполучення, а зміною значення всього комплексу. У фразеологічній єдності поглинається і втрачається індивідуальний сенс слів-компонентів. Вони утворюють нерозкладне семантичне ціле. Саме цього розряду фразеології властиво семантична єдність чи семантична цілісність. Наприклад: *jm den Kopf waschen* – *намилювати комусь шию (голову)*; *keinen Finger kr ütten* – *не вдарити пальця об палець*.

Образна вмотивованість фразеологічного єдності може з плином часу збліднути і ослабшати до демотивації. Однак, демотивація фразеологічного єдності, як зазначає Чернишова І.І., не впливає ні на його експресивність, і його функціонально-стилістичну приналежність. [37, 77]

Освіта цілісного значення на основі семантичного зсуву всього компонентного складу фразеологізму є загальною ознакою фразеологічних єдностей. Синтаксична структура цих фразеологізмів може мати кілька різновидів, серед яких особливо типовим є словосполучення.

Далі І.І. Чернишова розглядає два різновиди фразеологічних єдностей, які мають твердо фіксовані структурні особливості. Такими фразеологізмами є (1) парні поєднання слів і (2) компаративні фразеологічні одиниці.

(1) Парні поєднання слів становлять значний шар німецької фразеології і утворюють тому її специфічну особливість.[41, 58]

Парними поєднаннями слів називаються фразеологізми з цілісним змістом, які виникають у результаті семантичного перетворення сочинительних сполучень, що включають два однорідних слова (іменники, прикметники, дієслова, прислівники) і з'єднуються з допомогою союзу *und*, рідше *oder* або *weder ... noch*.

Наприклад:

mit Haut und Haar, Blut vom Blute und Fleisch vom Fleische

Смислова цілісність парних поєднань зумовлена двома причинами: єдністю образу метафоричних парних сполученнях, віднесеністю до одного і того ж або близьким поняттям (при синонімічних або тематично близьких компонентах) або віднесеністю до родового поняття більш високого порядку (при компонентах-антоніми).

Для парних сполучень сучасної німецької мови найбільш типовою структурою є поєднання субстантивних компонентів.

Семантична цілісність фразеологічної одиниці може підтримуватися граматичними особливостями (відхиленнями від граматичного правила) і фонетичними засобами (наголос, рима (алітерація, кінцева рима, асонанс), наростання компонентів). [46, 32]

(2) Компаративний ФЕ називаються стійкі та відтворювані поєднання слів, фразеологічна специфіка яких полягає в традиційному порівнянні.

Наприклад: *vier Augen sehen mehr als zwei, nur (або nichts als) Haut und Knochen, er sieht nicht weiter als seine Nase reicht.*

Структурно-семантичне своєрідність стійких зчеплень слів даного типу полягає в тому, що характеристика властивості чи дії відбувається через порівняльну групу або порівняльне підрядне речення, введені спілками *wie* або *als*.

2. Фразеологічними виразами Чернишова І.І. називає одиниці, які за своєю граматичною структурою є предикативними поєднаннями слів і пропозиціями. За комунікативної значущості тут розрізняють такі різновиди:

Загальноживані прислів'я:

Наприклад: *die Augen sind größer als der Magen; hinterm Rücken mien mancher bespricht, wär 'ich zugeged er tat es nicht.*

Приказки типу:

Наприклад: *das paß t wie die Faust aufs Auge.*

3) Стійкі і відтворені вигуки і модальні висловлювання (au Backe!).

Склад першої і другої груп може бути доповнений одиницями, висхідними до античної літератури та міфології, Біблії. Наприклад: *den Staub von seinen Fü ß en schfltteln, Auge um Auge, Zahn um Zahn (Bibel), die Ferse des Achille (міф).* [54, 90]

3. Під фразеологічним сполученням Чернишова І.І. розуміє фразеологізми, що у результаті одиничного зчеплення одного семантично перетвореного компонента. Для семантики подібних ФЕ характерна аналітичність і збереження семантичної окремо компонентів. Фразеологічні сполучення можуть бути термінологічного, а також не термінологічного характеру. [48, 82]

Застосування семантичної класифікації Виноградова В.В. до матеріалу німецької фразеології допомогло виявити також одну вельми істотну особливість німецьких фразеологічних єдностей в порівнянні з аналогічними російськими одиницями. Остання полягає в тому, що фразеологічні єдності німецької мови (частково і фразеологічні зрощення) мають більшу

варіативністю компонентів, ніж російські фразеологізми цих типів. (Останнє спостереження було зроблено також і стосовно англійської мови).

Крім семантичної класифікації, до німецької мови застосовна і функціонально-стильова класифікація, і розподіл фразеологізмів за їх етимології на запозичені і споконвічні, які в свою чергу діляться давньо-німецькі і власне німецькі. Можливо класифікувати німецькі фразеологізми і по структурною ознакою.

1.3 Особливості використання фразеологічних одиниць у мові преси та засоби їх перекладу

На сьогоднішній день преса займає особливе місце у світовому інформаційному просторі. Тематика публікацій охоплює не тільки внутрішні проблеми країни, а й область зовнішніх відносин і тому постійно перебуває в тісному контакті з іншими мовами. Це сприяє активній взаємодії слів і словосполучень, появи та поширенню нових фразеологізмів. На сторінках ЗМІ використовуються різні виразно-зображальні засоби, серед яких особливе місце займають фразеологізми, або фразеологічні одиниці. Фразеологічний фонд сучасної мови відрізняється багатством і різноманіттям, і кожен аспект його дослідження заслуговує на особливу увагу. [2, 45]

Якщо у відносно недавньому минулому полігоном і законодавцем у створенні норм слововживання була художня література, то в останні роки ця роль належить засобам масової інформації, публіцистичному жанру як найбільш близькому до розмовної мови, яка останнім часом все помітніше впливає на літературну норму мови.

Безсумнівно, особливим життям живуть фразеологізми у текстах засобів масової інформації, особливо в газетах. Не випадково професор Г. Винокур вважав, що газетна мова, по суті справи, наскрізь “фразеологізована”, оскільки стандартність, “клішованість” багатьох типових газетних висловів є невід’ємною властивістю цієї мови.

Специфіка газетної мови проявляється в тому, що в газеті є особливі мовні утворення – заголовки, підзаголовки, рубрики, ліди (короткі емні абзаци, тексти реклами (афіші), анонс змісту газети). Як заголовок може бути використане одне слово, поєднання слів, словосполучення, речення і, звичайно, фразеологізм. Заголовки в газеті, як вважають дослідники, – це сильна, акцентована позиція, тому що саме на заголовок, в першу чергу, звертає увагу читач. При цьому не тільки традиційні або узуальні (від лат. *Usus* – “звичай”, “звичка”) фразеологізми спроможні виконувати роль помітних заголовків, але й дотепні, народжені “на ходу” вислови (квазі-фразеологізми), які згодом можуть перетворитися в стійкі мовні звороти. [15, 33]

У мові сучасних ЗМІ фразеологізми (як традиційні, так і квазіфразеологізми) з метою посилення виразності й емоційного впливу можуть піддаватися різного роду трансформаціям. Газетна практика вже виробила певні прийоми подібного видозмінювання стійких поєднань. Зрозуміло, завдання журналіста – знайти точне, яскраве слово; і це було б надзвичайно просто, якщо б усі прийоми можна було використовувати механічно. Але не випадково відомий датський мовознавець Отто Єсперсен назвав фразеологію “примхливою і невловимою річчю”, оскільки практично кожне слово у складі фразеологізму тією чи іншою мірою змінює свою семантику.

Зміни залежать від того, наскільки тісно слова “притерті” одне до одного, тобто від ступеня спаяності компонентів. В умовах інформаційного ринку, жорсткої конкуренції, боротьби за читача ЗМІ прагнуть якомога привабливіше “упакувати” свою продукцію, тобто піднести інформацію в найбільш яскравій, характерній формі, яка добре та асоціативно запам’ятовується. [56, 89].

Упаковка змісту інформації – це, так би мовити, “мовна гра”, інтелектуальна розминка, яка привертає увагу читачів, для цього при складанні текстів (а особливо, заголовків,) необхідно підбирати яскраві,

помітні, дотепні вирази. Саме такі зусилля спричиняють активізацію щодо широкого використання фразеологічного матеріалу [17, 33].

У сучасних умовах становлення та розвитку української незалежної державності засоби масової інформації відіграють важливу роль. Тому дослідження мови публіцистичних текстів, зокрема мови газети, набуло сьогодні особливо актуального значення. Пріоритетним у дослідженні мови періодичного видання є функціонально-стилістичний підхід, який розкриває загальні перспективи розвитку мови газети на сучасному етапі.

Одним із аспектів функціонально-стилістичного підходу є вивчення місця і ролі фразеологічних одиниць у газетних текстах як одного з найважливіших засобів експресивного вираження думки, оновлення та збагачення образних ресурсів газети, що відкривають широкі можливості творчого використання описових зворотів мови. Протягом тривалого часу мова ЗМІ залишалася поза увагою мовознавців. Одним із перших, хто піддав науковому аналізу мову періодики, був М. Гладкий у праці “Наша газетна мова” (1928 р.). Великий внесок для виявлення особливостей мови періодичної преси зробили М. Жовтобрюх, О. Сербенська та О. Пономарів. [19, 93]

Публіцистичний стиль мови являє собою функціональну різновид літературної мови і широко застосовується в різних сферах суспільного життя: в газетах і журналах, на телебаченні і радіо, у публічних політичних виступах, у діяльності партій та громадських об'єднань. Сюди ж слід додати політичну літературу для масового читача і документальне кіно.

Найбільш повно публіцистичний стиль проявляється в газетах і суспільно-політичних журналах, чому його називають також газетно-або журнально-публіцистичним [3, 76].

У плані змісту та вираження засоби масової інформації і пропаганди є сферою прояву публіцистичного стилю у всьому різноманітті його лексичних, фразеологічних, граматичних і стилістичних ресурсів.

Публіцистичного стилю властиві дві основні функції, злиті в єдності, – інформаційна і впливає. Журналіст повідомляє про факти і дає їм оцінку.

Взаємодія цих двох функцій і визначає вживання слова в публіцистиці. У порівнянні з іншими функціональними стилями (окрім художнього та розмовно-побутового), частка засобів і способів досягнення експресивності виявляється в публіцистичній мові в цілому досить високою. Не випадково характеристику публіцистичного стилю зазвичай обмежують описом специфічно експресивних засобів.

Функція впливу (експресивна функція), найважливіша для газетно-публіцистичного стилю, обумовлює гостру потребу публіцистики у виразних засобах. Тому публіцистика бере з літературної мови практично всі кошти, які мають експресивність. Найважливішим лінгвістичним ознакою газетно-публіцистичного стилю є тісна взаємодія і взаємопроникнення виражальних, емоційно впливають мовних засобів і стандартних, широко вживаних у даному стилі мови засобів. [47, 66]

За словами В. Г. Костомарова, основним конструктивним принципом мови газети є діалектичне поєднання стандарту та експресії. Це обумовлено не тільки такими функціями газети, як інформаційна і впливає, але і тим, що мова газети повинен “бути комунікативно обзначимим, тобто ясным і виразним, точним, коротким” [49, 90].

Фразеологічні звороти, прислів'я, приказки та крилаті вирази є обов'язковим стилістичним компонентом мови газети, важливим джерелом експресивно-емоційної насиченості, істотним засобом реалізації конструктивно-стильових особливостей газетної мови. Вони надають газетного тексту певну впливає силу, допомагають створювати специфічну образність. Вони здатні не тільки висловити відповідну думку більш емко, а й передати ставлення, оцінку. Наприклад, приказка товкти воду в ступі (*to beat the air*) передає більшу експресивність, оцінність, ніж вільне словосполучення займатися порожньою справою (*to do something in vain*).

Автор може вибрати з синонімічних засобів вираження те, що найбільше відповідає змісту висловлювання, його меті і завданням, характером тексту. При цьому вибір фразеологізму чи афоризму зі зниженою, розмовної або,

навпаки, книжкової забарвленням обумовлює вживання та інших мовних засобів.

Заголовки матеріалів у періодиці – одні з найважливіших її елементів. Від їх характеру та оформлення багато в чому залежить "обличчя" видання. Заголовки допомагають читачеві ознайомитися з номером, швидко отримати уявлення про зміст його матеріалів, вибрати головне і цікаве, дати уявлення про тему. Ефективність газетного тексту багато в чому визначається його заголовком, тому що "Дослідження психологів показують, що близько вісімдесяти відсотків читачів приділяють увагу тільки заголовків" [13, 3].

Газетний заголовок являє собою важливий компонент газетної інформації. Його основною метою є залучення уваги читача до найбільш важливої і цікавої частини повідомлення: заголовок, як правило, не розкриває до кінця зміст статті, стимулюючи читача ознайомитися із запропонованим матеріалом.

Таким чином, щоб виконати своє основне призначення, тобто зацікавити і навіть заінтригувати читача, заголовок повинен бути максимально помітним і таким, що запам'ятовується. Як помітних, що звертають читачку увагу газетних заголовків, широко використовуються фразеологічні звороти.

Публіцисти звертаються до фразеологічним багатств рідної мови як до невичерпного джерела мовної експресії. Проте вживання фразеологізмів у звичайній формі з притаманним їм значенням не завжди дає потрібний ефект. З метою створення художнього ефекту публіцисти вдаються до трансформації фразеологізмів.

"У стилістичних цілях фразеологізми можуть вживатися як без змін, так і в трансформованому вигляді, з іншим значенням і структурою або з новими експресивно-стилістичними властивостями" [20,149]. Найчастіше під трансформацією розуміється "будь-яке відхилення від загальноприйнятої норми, закріпленої у лінгвістичній літературі, а також імпровізоване зміна в експресивно-стилістичних цілях" [20, 150].

Переклад фразеологізмів – це особлива проблема, адже передати їх дослівно зазвичай неможливо, через те, що вони являють собою єдиний образ, звідси – необхідність їх розгляду, як єдине семантичне ціле; а заміна їх словами в прямому значенні може спричинити зникнення атмосфери звичних читачу образів. Техніка передачі фразеологізмів вже давно розроблена, перекладач має їх розглядати, як єдине семантичне ціле і намагатись відшукати в мові перекладу аналог – фразеологізм, бажано з тим же ступенем семантичної зв'язаності. Якщо такого еквіваленту в мові перекладу не існує, потрібно понизити ступінь семантичної єдності і замінити ідіому на фразеологічну єдність, де образність зберігається.

При перекладі фразеологізмів в сучасному газетно-інформаційному тексті перекладач має бути дуже уважним та враховувати такий феномен, як деформація і контамінація фразеології. Один з найпростіших прикладів деформації є неповнота складу. В такому разі при перекладі, якщо перекладач віднайшов еквівалент, він має відновити принцип неповноти, інакше кажучи, обірвати приказку в тексті перекладу таким чином, щоб зберегти семантику оригіналу [3, 96].

Для адекватного перекладу фразеологізму перекладачеві необхідно:

- 1) знання в області фразеології;
- 2) розпізнавання фразеологізму в тексті;
- 3) правильне сприйняття розпізнаної фразеологізму;
- 4) власне переклад, що передбачає передачу семантики та експресивно-стилістичних функцій фразеологізму.

В.Н. Комісаров [23, 179] зазначає, що для адекватного перекладу необхідно враховувати всі компоненти фразеологізму, властиві даній одиниці, а саме:

- 1) переносний або образний компонент значення фразеологізму;
- 2) прямий або предметний компонент значення фразеологізму, що становить основу образу, “образний стрижень”;
- 3) емоційний компонент значення фразеологізму;

- 4) стилістичний компонент значення фразеологізму;
- 5) національно-етнічний компонент значення фразеологізму.

Проте, в цілому, можливості досягнення повноцінного словникового перекладу фразеологізмів залежать в основному від співвідношень між одиницями вихідного мови та мови перекладу.

Фразеологічний переклад

Влахов С. і Флорін С. в своїй книзі “Неперекладне в перекладі” поділяють всі способи перекладу ФЕ на два великих блоки: фразеологічний переклад (переклад ФЕ еквівалентом або варіантом ПЯ) і нефразеологічний переклад (за допомогою нефразеологічних коштів, відсутності фразеологічних еквівалентів і варіантів) . [27, 183]

Фразеологічний переклад передбачає використання в тексті перекладу стійких одиниць різного ступеня близькості між одиницею ІЄ і відповідної одиницею ПЯ – від повного і абсолютного еквівалента до приблизного фразеологічного відповідності.

1. Абсолютний (повний) фразеологічний еквівалент – це фразеологізм на ПЯ, за всіма показниками рівноцінний перекладної одиниці. Повинен володіти тими ж денотативним і коннотативного значення незалежно від контексту, тобто між двома одиницями не повинно бути розходжень щодо смислового змісту, стилістичної віднесеності, метафоричності і емоційно-експресивного забарвлення, вони повинні мати приблизно однаковий компонентний склад, мати поруч однакових лексико-граматичних показників: сполучуваністю, приналежністю до однієї граматичної категорії, зв'язком з контекстними словами-супутниками, відсутністю національного колориту і т.д. [21, 181]

Наприклад:

The government holds the fate of General Motors and Chrysler in its hands.

– *Доля компаній Дженерал Моторс і Крайслер знаходиться в руках уряду.* [4]

Дані одиниці являють собою вже існуючі в ПЯ порівняно нечисленні одиниці, зареєстровані в словниках.

2. Частковий (неповний) фразеологічний еквівалент – це така одиниця мови, яка є еквівалентом, повним і абсолютним, співвідносні багатозначною одиниці в ІЄ, але не у всіх її значеннях.

Наприклад, англійський вираз а *stalking horse* може вживатися у двох різних значеннях:

- 1) *привід, відмовка (заслону кінь);*
- 2) *підставну особу, підсадна качка.*

Часткових еквівалентів порівняно небагато, тому що явище багатозначності менш характерно для фразеології.

3. Відносний фразеологічний еквівалент відрізняється від часткового тим, що відрізняється від вихідної ФЕ з якого-небудь з показників: різні складові компоненти ФЕ, невеликі зміни форми, синтаксичної побудови, інші морфологічна співвіднесеність, сполучуваність і т.д. [59, 67]

Наприклад:

This agreement (...) could pave the way for similar agreements with General Motors and Chrysler.

- *Ця угода може підготувати ґрунт для аналогічних угод з компаніями Дженерал Моторс і Крайслер.* [67, 87]

Фразеологічний переклад найчастіше вживають щодо такими групами ФЕ:

а) інтернаціональна фразеологія – ФЕ, які увійшли в мову з історичних, міфологічних, літературних джерел, запозичувалися з мови в мову, або ж виникали у різних народів незалежно від інших внаслідок спільності людського мислення, близькості окремих моментів соціального життя, трудової діяльності, виробництва, розвитку науки і мистецтв. Багато хто з таких одиниць відносяться до крилатих виразів.

Серед ФЕ, що виникли на національній основі, можна виділити 2 групи: ФЕ, побудовані на одному і тому ж образі (*наприклад, Achilles 'heel – ахіллесова п'ята, слабка, легко вразливе місце*), і ФЕ, побудовані на різних

образах (наприклад, *a carrot and stick policy* – політика "батога і пряника"; *to cast sheep 's eyes at smb* . – дивитися на кого-л. віддано, закохано, цуцелячими очима), причому нерідкі випадки повної невідповідності метафоричності.

б) стійкі порівняння (*kind as an angel* – добрий, як ангел)

в) дієслівно-іменні сполучення. (*To introduce law* –внести законопроект; *to voice one 's protest* – заявити протест). [68, 23]

Нефразеологічний переклад

Нефразеологічний переклад передає дану ФЕ за допомогою лексичних, а не фразеологічних засобів ПЯ. До нього зазвичай вдаються при відсутності фразеологічних еквівалентів або варіантів у ПЯ. Такий переклад не є абсолютно повноцінним: завжди є деякі втрати (образність, експресивність, конотації, відтінки значень). [34, 55]

1. Строго лексичний переклад застосовується тоді, коли дане поняття в одній мові позначено фразеологізмом, а в іншому – словом.

Наприклад:

Five years into this thing (the war with Iraq), we 're taking our eye off the ball.

– Протягом п'яти років, потрапивши в цю війну, ми випускаємо з уваги основну мету. [43, 88]

2. Калькування (дослівний переклад) застосовують у тому випадку, коли іншими прийомами не можна передати ФЕ у цілісності її семантико-стилістичного і експресивно-емоційного значення, а з тих чи інших причин необхідно передати образну основу.

Передумовою для калькування є достатня вмотивованість значення ФЕ значеннями її компонентів. Калькування можна використовувати:

-по-перше, щодо образних фразеологізмів, головним чином фразеологічних єдностей, що зберегли достатньо свіжою метафоричність.

-по-друге, ряд прислів'їв, які не володіють підтекстом.

-по-третє, при передачі стійких порівнянь, але тільки переконавшись, що носій ПЯ сприйме їх правильно.

Наприклад:

Fergie clearly backed the wrong horse here, leaving Ruud van Nistelrooy, Wayne Rooney and Cristiano Ronaldo all on the bench.

– Очевидно, що Фержді в даній ситуації поставив не на того коня, залишивши на лаві запасних всіх: і Руда ванн Ністельроя, і Уейна Руні, і Крістіано Рональдо. [70, 66]

У даному прикладі ми дослівно переводимо фразеологічну одиницю ІЄ, зберігаючи спортивну етимологію ФЕ, створюючи, таким чином, іронічний ефект.

3. **Описовий переклад** ФЕ зводиться до перекладу не самого фразеологізму, а його тлумачення (пояснення, порівняння, опис, тлумачення).

Наприклад:

Faltering stocks saved by the bell. [70, 68]

– Ринку цінних паперів допомогли втриматися на плаву іноземні інвестиції.

Підсумовуючи вищесказане, слід зазначити, що найкращим способом перекладу фразеологізму залишається передача фразеологізма фразеологізмом. Проте це завдання не завжди є ймовірним, тому перекладач повинен бути пильним та звертатися до інших перекладацьких стратегій задля досягнення адекватного перекладу.

Висновки до 1 розділу

У ході дослідження присвяченого особливостям класифікації та перекладу фразеологізмів були виявлено що: фразеологія – явище надзвичайно складне. Без знання фразеології неможливо оцінити яскравість і виразність мови, зрозуміти жарт, гру слів, а іноді просто і сенс всього висловлювання.

Над проблемою фразеологічних одиниць працювали багато наукових діячів. Родоначальником теорії фразеології вважається швейцарський лінгвіст Шарль Баллі, який вперше визначив фразеологію як самостійний розділ лексикології. Був запропонований цілий ряд класифікацій фразеологічних одиниць.

Класифікація фразеологізмів з точки зору семантичної злитості їх компонентів належить академіку В.В. Виноградову. Як відомо, фразеологізми виникають з вільного поєднання слів, яке вживається в переносному значенні. Поступово переносність забувається, стирається, і поєднання стає стійким. Розглянувши теорії відомих лінгвістів, що вивчали проблеми фразеології (А.В Куніна, М.М Амосової, В.В. Виноградова), запропоновані ними класифікації

фразеологічних одиниць, в роботі були виділені основні ознаки, притаманні усім фразеологічним одиницям.

Фразеологічні одиниці являють собою національно-специфічні одиниці мови, що акумулюють культурний потенціал народу, тому при перекладі фразеологізму перекладачеві необхідно зробити вибір прийомів і способів перекладу, використання яких допомогло б досягти бажаного результату.

Знання таких труднощів, що виникають при перекладі фразеологічних одиниць, може допомогти попередити виникнення невідповідностей при перекладі. Вибір того чи іншого виду перекладу залежить від особливостей фразеологічних одиниць, які перекладач повинен розпізнати, класифікувати і зуміти передати їх значення, яскравість і виразність.

Так як фразеологічні одиниці широко використовуються в літературі всіх стилів, зокрема і у мові преси, то грамотний перекладач не повинен допускати неточностей у перекладі того чи іншого фразеологізму. Для досягнення максимальної адекватності при перекладі фразеологізмів перекладач повинен вміти скористатися різними видами перекладу. Фразеологічний переклад передбачає використання в тексті перекладу стійких одиниць різного ступеня близькості між одиницею іноземної мови і відповідної одиницею перекладної мови – від повного і абсолютного еквівалента до приблизного фразеологічного відповідності.

РОЗДІЛ 2.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ЗВОРОТІВ

2.1 Переклад смислового змісту фразеологічних зворотів

Переклад як термін має полісемантичну природу, його найбільш розповсюджене і здебільшого узагальнююче значення пов'язують з процесом передачі значення/змісту слова, групи слів, речення або уривку з мови оригіналу на мову перекладу.

Поняття “переклад” можна визначити наступним чином: заміна текстового матеріалу однієї мови (мови оригіналу) еквівалентним текстовим матеріалом іншої мови (мови перекладу). Головною метою будь – якого перекладу – є досягнення адекватності. [53, 33]

Адекватність – це вичерпна передача смислового змісту оригіналу і повна функціонально – стилістична відповідність йому. На думку Л.С. Бархударова, текст перекладу ніколи не може бути повним та абсолютним еквівалентом тексту оригіналу. Схожої ж думки дотримується і Ю. Найда, за словами якої намагання досягти еквівалентності може призвести до значного

відходу від оригіналу. Терміни “адекватність” і “еквівалентність” дещо відрізняються один від одного при перекладі будь-якого тексту і мають нормативно оціночний характер, але є у них і відмінна риса.

Адекватність – це співвідношення вихідного та кінцевого текстів, при якому враховується мета перекладу. Переклад тексту можна вважати адекватним, якщо хоча б одна з двох умов збережена: правильно перекладені усі терміни та їх сполучення; переклад є зрозумілим для спеціаліста і в нього немає до перекладача ніяких питань і зауважень. [61, 70]

Адекватний переклад – відтворення єдності змісту і форми оригіналу засобами іншої мови. Адекватний переклад враховує і змістову, і прагматичну еквівалентність, не порушуючи при цьому ніяких норм, є точним і без усіляких неприпустимих перекручень. Оскільки адекватний переклад має оціночний характер, то варто розглянути таке поняття як повноцінність перекладу. Повноцінність перекладу полягає в передачі для вихідного тексту співвідношення змісту і форми шляхом відтворення особливостей останньої (якщо це можливо за мовними умовами) або створення функціональних відповідників цих особливостей. Повноцінний переклад передбачає рівновагу між цілим та окремим і визначає специфіку твору (змісту і форми). Дослівна передача окремо взятих елементів не означає ще повноцінної передачі цілого, оскільки останнє не є звичайною сумою цих елементів, а являє собою певну систему. [57, 64] Таке визначення адекватності можна вважати справедливим і на нашому етапі розвитку теорії перекладу.

Одним з головних завдань перекладача є створення адекватного перекладу. За теорією Н. Складчикової існує чотири параметри адекватності перекладу: параметр адекватності передачі семантичної інформації; параметр адекватності передачі емоційно-оціночної інформації; параметр адекватності передачі експресивної інформації; параметр адекватності передачі естетичної інформації.

Якщо семантична основа образу оригіналу передана точно, то результатом є адекватний мовний образ на мові перекладу та його адекватний

смісловий зміст, який здійснює номінативну функцію образу. Розглядаючи проблему передачі за допомогою перекладу експресивної інформації, треба зауважити, що якась доля переносного вживання слів в англійській і російській мовах співпадає за силою експресії, що не залежить від типу лексичної трансформації, яка була вжита для збереження семантичної основи образного засобу.

Переклад – це відтворення оригіналу засобами іншої мови із збереженням єдності змісту і форми, яка досягається цілісним відтворенням ідейного змісту оригіналу в характерній для нього стилістичній своєрідності на іншій мовній основі. Шлях до досягнення такої єдності не лежить через встановлення формальних відповідників. Співставлення засобів різних мов, навіть найбільш віддалених, можливе лише шляхом співставлення функцій, які виконують різні мовні засоби. Звідси точність перекладу полягає у функціональній, а не формальній відповідності оригіналу. Зокрема, це положення вимагає пояснення на конкретному прикладі. [3, 56]

У кожній мові існують свої граматичні, лексичні та стилістичні норми, дійсні тільки для даної мови. При переході до вираження думки на іншій мові необхідно знайти такі засоби і, в першу чергу, такі граматичні форми, які б так само відповідали змісту, так само зливалися б з ним, як зливається із своїм змістом форма оригіналу.

Наприклад, типова для англомовних метеорологічних зведень: *Mist covered a calm sea in the Straits of Dover yesterday.* Недосвідчений перекладач скоріше всього збереже і синтаксичну конструкцію, і порядок слів оригіналу: *Туман покривав спокійне море в протоці Па-де-Кале.* Однак такий переклад навряд чи буде сприйматися читачем як метеозведення.

Структура цього англійського речення різко відрізняється від прийнятого в таких випадках оформлення думки в українській мові. Необхідно знайти в українській мові таку форму, яка б відповідала змісту, складала з ним повну єдність. [60, 25] Для українського метеорологічного зведення набагато звичнішим є використання у цьому випадку двох самостійних речень: *Вчора*

над протокою Па-де-Кале стояв туман. Море було спокійним. Хоча на перший погляд такий переклад може здатися “вільним”, однак не тільки за змістом, але й за стилем він повністю відповідає оригіналу.

Саме в такому перекладі відтворюється єдність змісту та форми і такий переклад називають адекватним. [14, 88]

Варто відзначити, що поняття адекватності перекладу тлумачиться надто дослівно. Оскільки слово “адекватний” має значення “однаковий, тотожний”, то терміну “адекватність” взагалі почали уникати, вживаючи замість нього термін “еквівалентність”, тобто “рівнозначність”. В обох випадках йдеться про одне і те ж – ступінь відповідності текстів – оригінального і перекладного, які в ідеалі мають бути тотожними, але на практиці цього майже не досягається. Як адекватність, так і еквівалентність перекладу ніколи не бувають повними.

Проблема оцінки якості перекладу не може обійтися без певного мірила. Оскільки переклад, як і будь-яка інша діяльність, має багатосторонній характер, його часом й оцінюють з різних точок зору. Зокрема, Ю. Найда запропонував розрізняти формальну і динамічну еквівалентність перекладу. Формальна еквівалентність – коли перекладач прагне відтворити повідомлення якомога ближче до форми й змісту оригіналу, передаючи максимально точно його загальну структуру й окремі її складові елементи. Щодо динамічної еквівалентності, то у цьому випадку перекладач ставить за мету створення між перекладеним текстом та його читачем такого самого зв'язку, який існував між оригінальним текстом і його читачем – носієм мови. [66, 88]

Такий тип перекладу особливо цінує повну природність засобів вираження, які часом відбираються так, щоб, сприймаючи текст, читач взагалі не виходив за межі власного культурного контексту, що, в свою чергу надає другорядного значення відтворенню структурно-формального аспекту оригіналу.

Отже, еквівалентність означає відношення між вихідним та кінцевим текстами, які виконують аналогічні комунікативні функції в різних культурах. Відомий лінгвіст Г. Мірам наводить загальноприйнятту класифікацію типів еквівалентності: синтаксичну, семантичну (компонентна і денотативна) та прагматичну еквівалентність.

Еквівалентність виступає в якості основи комунікативної рівноцінності, наявність якої і робить текст перекладом. Під поняттям еквівалентності перекладу розуміють передачу в перекладі змісту оригіналу, який розглядається як сукупність інформації, яка міститься в тексті, включаючи емотивні, стилістичні, образні, естетичні функції мовних одиниць. Таким чином, еквівалентність – поняття ширше, ніж “точність перекладу”, під яким зазвичай розуміють лише збереження “предметно – логічного змісту” оригіналу. Іншими словами, норма еквівалентності означає вимогу максимальної орієнтованості на оригінал. [62, 45]

Поняття еквівалентність – одне з головних завдань перекладача, що полягає в максимально повній передачі змісту оригіналу, і, як правило, фактична спільність змісту оригіналу і перекладу дуже значна.

Під еквівалентністю, у теорії перекладу слід розуміти збереження відносної рівності змістовної, змістової, семантичної, стилістичної і функціонально – комунікативної інформації, що міститься в оригіналі і перекладі. Варто особливо підкреслити, що еквівалентність оригіналу і перекладу – це насамперед спільність розуміння інформації, що міститься в тексті, включаючи й ту, що впливає не тільки на розум, але і на почуття реципієнта і яка не тільки експліцитно виражена в тексті, але й імпліцитно віднесена до підтексту. Еквівалентність перекладу залежить також від ситуації породження тексту оригіналу і його відтворення в мові перекладу.

Головне в будь-якому перекладі – це передача змістової інформації тексту. Всі інші її види й характеристики: функціональні, стилістичні (емоційні), стильові, соціолокальні та ін. не можуть бути передані без відтворення змістової інформації, а саме: весь інший зміст компонентів

повідомлення нашаровується на змістову інформацію, витягується з неї, підказується нею, трансформується в образні асоціації і т.п. [63, 82] Таким чином, завдання перекладача полягає в максимально повній передачі змісту оригіналу.

Отже, поняття адекватність поєднує передачу стилістичних і експресивних відтінків оригіналу, а еквівалентність орієнтована на відповідність створюваного в результаті міжмовної комунікації тексту визначеним параметрам, що задаються оригіналам. Іншими словами, еквівалентність – це відношення результатів двох комунікативних актів первинного і вторинного, а також завжди у відомій мірі націлена на ідеальний еталон; має на увазі вичерпну передачу змісту оригіналу на всіх семіотичних рівнях і в повному обсязі його функцій, чи стосовно до того чи іншого семіотичного рівня. Тобто вимога еквівалентності носить максимальний характер або стосовно тексту в цілому, або стосовно його окремих аспектів.

Авжеж слід звернути увагу на особливості перекладацьких стратегій. Перетворення за допомогою яких здійснюється перехід від одиниць оригіналу до одиниць перекладу, називаються перекладацькими трансформаціями. Однак термін “перетворення” неможна розуміти буквально: сам початковий текст “неперетвориться” втому сенсі, що він незмінюється сам по собі. Цей текст, звичайно, сам залишається незміненим, але на ряду з ним і на основі й огостворюється інший текст на іншій мові.

Трансформація – основа більшості прийомів перекладу. Вона полягає в зміні формальних (лексичні чи граматичні трансформації) або семантичних (семантичні трансформації) компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі. [4, 88]

В даний час існує безліч класифікацій перекладацьких трансформацій запропонованих різними авторами. Розглянемо деякі з них. Л. К. Латишев дає класифікацію перекладацьким трансформаціям за 43 характером відхилення від міжмовних відповідників, в яких всі перекладацькі трансформації поділяються на:

- морфологічні – заміна однієї категоріальної форми іншою або ж кількома;
- синтаксичні – зміна синтаксичної функції слів і словосполучень;
- стилістичні – зміна стилістичного забарвлення відрізка тексту;
- семантичні – зміна не тільки форми вираження змісту, а й самого змісту, а саме, тих ознак, за допомогою яких описана ситуація;
- змішані – лексико-семантичні та синтактико-морфологічні трансформації.

У класифікації Л. С. Бархударова перекладацькі трансформації розрізняються за формальними ознаками: перестановки, додавання, заміни, вилучення. При цьому Л. С. Бархударов підкреслює, що подібний поділ є значною мірою приблизним і умовним.

Перестановками називаються зміни розташування мовних елементів в тексті перекладу порівняно з текстом оригіналу. Під замінами маються на увазі, як заміни при перекладі слів, частин мови, членів речення, типів синтаксичного зв'язку, так і лексичні заміни (конкретизація, генералізація, антонімічний переклад, компенсація).

Додавання передбачають використання в перекладі додаткових слів, що не мають відповідників в оригіналі. Підопущенням мається на увазі опущення тих або інших слів при перекладі.

В процесі перекладу початковим є одиниці тексту оригіналу, а кінцевим – одиниці тексту перекладу. Таким чином, ми маємо справу як з текстами на початковій мові і на мові перекладу, так і з процесом перетворення тексту оригіналу в текст перекладу. [64, 24] Але і такий підхід виявився недостатнім. Перекладацька діяльність по визначенню носить посередницький характер, оскільки її мета полягає в тому.

Щоб зробити доступним для читачів перекладу повідомлення, зроблене автором оригіналу на іншій мові». Іншими словами, завдяки перекладу забезпечується можливість спілкування з людьми, що говорять на різних мовах, можливість міжмовної комунікації. [29, 57]

Для створення повноцінного перекладу перекладач повинен брати до уваги характерні особливості автора повідомлення (джерела інформації) і тих одержувачів (рецепторів) інформації, для яких призначалось повідомлення, їх значення і досвід, відбивану в повідомленні реальності, характер і особливості сприйняття людей, яким адресується переклад ті усі інші аспекти міжмовної комунікації, що впливають на хід і результат перекладацького процесу. Саме для цього при перекладі використовуються перекладацькі трансформації.

Трансформації можуть сполучатися один з одним, беручи характер складних комплексних трансформацій. Наприклад, З.Д. Львівська вважає, що між різними типами трансформацій немає глухої стіни, одні й тіж трансформації можуть іноді являти собою спірний випадок, їх можна віднести до різних типів.

Отже, основне завдання перекладача при досягненні адекватності – вміло провести різні перекладацькі трансформації, для того, щоб текст перекладу як можна більш точно передав всю інформацію. Закладену в тексті оригіналу, при дотриманні відповідних норм мови перекладу.

Перетворення, за допомогою яких можна здійснити перехід відмовних одиниць оригіналу до одиниць перекладу, називаються перекладацькими (міжмовних) трансформаціями. Оскільки перекладацькі трансформації здійснюються з мовними одиницями, що мають план змісту і план вираження, то вони носять формальносемантичний характер, перетворюючи як форму, так і значення вихідних одиниць. [55, 84]

Перекладацькі трансформації розглядаються в перекладі як прийоми перекладу, які може використовувати перекладач при перекладі різних текстів, в тих випадках, коли словникове відповідність відсутня, або не може бути використано в умовах даного контексту. Залежно від характеру мовних одиниць, які розглядаються як вихідні в операції перетворення, перекладацькі трансформації можна поділити на лексичні, граматичні та лексико-граматичні (в них перетворення зачіпають одночасно лексичні і граматичні одиниці

оригіналу, або є міжуровневого, т. е. здійснюють перехід від лексичних одиниць до граматичним і навпаки).

До лексичним трансформаціям, найбільш часто вживаним в процесі перекладу відносяться: перекладацьке транскрибування і транслітерація; калькування та лексико-семантичні заміни: конкретизація, генералізація, модуляція і ін. Граматичні трансформації (морфологічні, синтаксичні) включають: синтаксичне уподібнення (дослівний переклад); членування пропозиції; об'єднання пропозиції; граматичні заміни (заміни підлягають форми слова, частини мови, члени речення) і ін.

Лексико-граматичними трансформаціями є: антонімічний переклад; конверсійна трансформація; адекватна заміна; метафоризація / деметафоризація; експлікація – описовий переклад / імплікація; компенсація; ідеомація / деідеомація і ін.

Транскрибування і транслітерація – Це прийоми перекладу лексичних одиниць оригіналу шляхом відтворення її форми за допомогою літермови 46 перекладу. При транскрибуванні відтворюється звукова форма іноземного слова, а при транслітерації його граматична форма (буквений склад). Наприклад: *Klaus – Клаус; Barbara – Барбара; Lubek – Любек*. [69, 93]

Провідним прийомом в сучасній перекладацькій практиці є транскрипція зі збереженням деяких елементів транслітерації. Оскільки фонетичні та граматичні системи мов значно відрізняються один від одного, передача форми слова вихідної мови на мову перекладу завжди умовна і приблизна. Для кожної пари мов розробляються правила передачі звукового складу слова вихідної мови, вказуються випадки збереження елементів транслітерації і традиційні виключення з правил, прийнятих в даний час.

Калькування – Це прийом перекладу лексичних одиниць оригіналу шляхом заміни її складових частин - морфем або слів (у випадку стійких словосполучень) – їх лексичними відповідниками в мові перекладу.

Сутність калькування полягає у створенні нового слова або сталого поєднання в мові перекладу, що копіює структуру вихідної одиниці. [65, 73]

У ряді випадків використання прийому калькування супроводжується зміною порядку проходження калькуємих елементів. Нерідко в процесі перекладу транскрипція і калькування використовуються одночасно. Наприклад: *transnational* (англ.) – *Транснаціональний*; *petrodollar* – *нафтодолари*.

Лексико-семантичні заміни – Це прийом перекладу лексичних одиниць вихідної мови шляхом використання в перекладі одиниць мови перекладу, значення яких не збігається зі значенням вихідних одиниць, але може бути виведено з них за допомогою певного типу логічних перетворень. Основними видами подібних заміни є конкретизація, генералізація і модуляція - смислове розвиток значення вихідної одиниці. [51, 77]

Конкретизація – Лексико-семантична трансформація, при якій здійснюється заміна слова або словосполучення вихідної мови з більш широким предметно-логічним значенням на слово або словосполучення мови перекладу з вузьким значенням. В результаті застосування цієї трансформації створюване відповідність і вихідна лексична одиниця виявляються в логічних відносинах включення – одиниця вихідної мови виражає родове поняття, а одиниця мови перекладу – яке у неївидове поняття. Наприклад: колектив заводу – робітники і службовці. При конкретизації в первісну структуру вводиться додаткова диференційна сема: “учень – студент”.

Генералізація – Лексико-семантична трансформація, при якій виконується заміна одиниці вихідної мови, що має більш вузьке значення, одиницею мови перекладу з більш широким значенням. Це перетворення є зворотним конкретизації. прийомом генералізації доводиться користуватися, якщо в мові перекладу немає конкретних понять, аналогічних понять вихідної мови. Цей прийом допомагає перекладачеві виходити зі скрутного становища, коли він не знає позначення видового поняття на мові перекладу. Наприклад: банани, апельсини, ананаси – фрукти. При генералізації семантична структура

змінюється за рахунок втрати диференціальної семи: “стіл – меблі, стілець – меблі”. [50,44]

Модуляція(Смислове, логічний розвиток) – лексико-семантична трансформація, при якій здійснюється заміна слова або словосполучення вихідної мови одиницею мови перекладу, значення якої логічно виводиться із значення вихідної одиниці. Найбільш часто значення співвіднесених слів в оригіналі і перекладі виявляються пов'язаними причинно-наслідкових відносин.

При модуляції – логічному розвитку – семантична структура зазнає найбільших змін і може отримувати всі або майже всі нові компоненти: “нова стаття – останній успіх” (заміна всіх основних семантичних компонентів), “відповідальний – керівник” (заміна більшості компонентів). Логічний розвиток найбільш складний прийом, що вимагає певної майстерності від перекладача.

Його суть в заміні поняття іншим, не тільки, якщо ці поняття пов'язані один з одним як причина і наслідок, а й як частина і ціле, знаряддя і діяч і т.п. Наприклад:

“Нова платівка співака ...” – “останній успіх співака ...”;

“Колишній відповідальний ...” – “колишній керівник ...”;

“Домашнє виховання ...” – “сімейне виховання ...” і т. п.

Багато подібних відповідності зафіксовані в спеціальних словниках. Найчастіше такі переходи між взаємопов'язаними поняттями перекладачам доводиться знаходити заново в процесі перекладу, що і складає одну зі сторін їх творчості. [33, 35]

Синтаксичне уподібнення (Дослівний переклад) – граматична трансформація при якій синтаксична структура оригіналу перетворюється в аналогічну структуру мови перекладу. Ця «нульова» трансформація застосовується в тих випадках, коли у вихідному мовою та мовою перекладу існують паралельні синтаксичні структури. [16, 77]

Синтаксичне уподібнення може призводити до повної відповідності кількості мовних одиниць та порядку їх розташування в оригіналі та перекладі.

Членування пропозиції – Граматична трансформація, при якій синтаксична структура речення в оригіналі перетворюється на два чи більше предикативні структури мови перекладу. Трансформація членування призводить до перетворення простої пропозиції вихідної мови в складне речення мови перекладу, або до перетворення простого або складного речення вихідної мови в два або більше самостійних пропозиції в мові перекладу.

Граматична заміна – Граматична трансформація, при якій граматична одиниця в оригіналі перетворюється на одиницю мови перекладу з іншим граматичним значенням. Заміні може піддаватися граматична одиниця вихідної мови будь-якого рівня: словоформа, частина мови, член речення, пропозиція певного типу.

У процесі перекладу завжди відбувається заміна форм вихідної мови на форми мови перекладу. Але граматична заміна, як трансформація, має на увазі не просто вживання в перекладі форм мови перекладу, а відмова від використання форм мови перекладу, аналогічних вихідним, так як вони не дозволяють здійснити адекватний переклад. Заміна форм вихідної мови на інші, що відрізняються від них по виражається змістом (граматичному значенню) – в цьому суть цієї трансформації. Вельмипоширеним видом граматичної трансформації в парах мовнімецький / англійська та російська / білоруський є заміна частини мови. [26, 99]

Антонімічний переклад – Це лексико-граматична трансформація, при якій здійснюється заміна позитивної форми в оригіналі на негативну в перекладі або, навпаки, негативну на ствердну. Це супроводжується заміною лексичної одиниці вихідного мови на одиницю мови перекладу з протилежним значенням.

Далі необхідно перейти до аналізу класифікацій перекладацьких трансформацій пропонованих різними вченими. Фитерман А. М. та Левицька Т. Р. виділяють три типи перекладацьких трансформацій:

1. Граматичні трансформації. Сюди відносяться такі прийоми: перестановки, опущення і додавання, перебудови і заміни пропозицій.

2. Стилiстичні трансформації. До даної категорії можна віднести такі прийоми, як синонімічні заміни і описовий переклад, компенсація та інші види замін.

3. Лексичні трансформації. Тут потрібно говорити про заміну і додавання, конкретизації і генералізації пропозицій, а також про опускання.

Наступний вчений, Швейцер А. Д., Пропонує ділити трансформації на чотири групи.

- Трансформації на компонентному рівні семантичної валентності мають на увазі застосування різного роду замін. Наприклад, заміна морфологічних засобів лексичними, іншими морфологічними, синтаксичними або фразеологічними та інші.
- Трансформації на рівні прагматичному полягають в наступних прийомах: перекладацькі компенсації, заміна тих чи інших стилістичних засобів іншими, заміна алюзій (реалій) на аналогічні, а також інтерпретує, що пояснює переклад та перекладацькі компенсації.
- Трансформації, що здійснюються на референціальній рівні, – це конкретизація (або гипонимический трансформація), генералізація (гіперонимическая трансформація), заміна реалій (інтергіпонимическая трансформація), а також переклад з допомогою реметафорізації (сінекдохическая трансформація), метонимической трансформації, реметафорізації (заміни однієї метафори інший), деметафорізації (заміни метафори її антиподом – неметафорой). Сюди ж належить та чи інша комбінація названих трансформацій і трансформації комплексні (наприклад, конверсивні).

- Трансформації на рівні стилістичному – компресія і розширення. Під компресією мається на увазі еліпсис, семантичне стяження, опущення надлишкових елементів і лексичне згортання.

Рецкер Я. І., Навпаки, називає лише два типи трансформацій. Цей лінгвіст каже про таких прийомах їх втілення, як:

- Граматичні трансформації у вигляді заміни частин мови або членів речення.
- Лексичні трансформації полягають в конкретизації, генералізації, диференціації значень, антонімічного перекладу, компенсації втрат, що виникають в процесі перекладу, а також в смисловому розвитку і цілісному перетворенні. [58, 90]

Аналіз названих лінгвістичних поглядів дозволяє зробити такий висновок: кожен із названих вчених (як практиків, так і теоретиків) має свою точку зору з питання трансформацій.

Якщо підводити підсумок вищенаведеним даними, то варто визначити, що, так чи інакше, всі трансформації, що стосуються перекладу зачіпають аспект авторського осмислення тексту. З цього випливають всі прийоми і всі види тих чи інших перекладацьких трансформацій. Головне правило перекладача усного жанру – слідувати інтуїтивному мови, головне правило письмового перекладача – залишатися в рамках стилю. Трансформація – продукт постійної роботи, якість якої залежить від рівня володіння мовою та здатністю перекладача адаптуватися до умов початкового тексту.

2.2 Засоби перекладу фразеологічних зворотів в англійській мові

Переклад фразеологічних одиниць – складне завдання, в силу свого семантичного багатства, образності, лаконічності і яскравості. Фразеологія надає промові виразність, оригінальність, тому вона широко використовується в мові ЗМІ, суспільно-політичній літературі, та являють собою невід'ємний компонент життя. При перекладі фразеологізму перекладачеві необхідно

передати його зміст і відобразити його образність, знайшовши аналогічне вираз в мові перекладу і не загубивши при цьому з уваги стилістичну функцію фразеологізму. [10, 31]. Це є досить тяжким завданням як для початківця так і для досвідченого перекладача.

У фразеологізмах часто міститься метафоричний елемент, тому їх не можна перекладати дослівно, оскільки у багатьох випадках вони мають явно виражене національне забарвлення. Це все та ряд інших факторів призводить до того, що фразеологічні одиниці часто не мають абсолютних відповідників в іншій мові.

Для адекватного перекладу фразеологічних одиниць перекладачеві необхідно:

- 1) знання в області фразеології;
- 2) розпізнавання фразеологізмів в тексті;
- 3) правильне сприйняття розпізнаної фразеологічної одиниці;
- 4) власне переклад, що передбачає передачу семантики і експресивно

стилістичних функцій сталих словосполучень. [4, 181]

До найбільш вдалих засобів перекладу слід віднести переклад фразеологізма фразеологізмом. Це є можливим тоді, коли англійська та українська мови запозичили фразеологічний зворот з інших мов (найчастіше класичних): *Strike while the iron is hot.* – *Куй залізо, поки гаряче.* Іншим поширеним засобом є переклад фразеологічним аналогом, тобто використання в українській мові фразеологічних одиниць, які мають те саме значення, але які побудовані на іншому образі. При такому перекладі слід враховувати, що український образ повинен бути нейтральним щодо національного забарвлення: *Can the leopard change his spots?* – *Природу не виправши. Горбатого могила справить.*[36, 27]

В.Н. Комісаров зазначає, що для адекватного перекладу необхідно враховувати всі компоненти фразеологічних одиниць, властиві данній одиниці, а саме:

- 1) переносний або образний компонент значення фразеологізму;

2) прями́й або предметний компонент значення фразеологізму, що становить основу образу;

3) емоційний компонент значення фразеологізму;

4) стилістичний компонент значення фразеологізму;

5) національно-етнічний компонент значення фразеологізму.

Однак, в цілому, можливості досягнення повноцінного словникового перекладу фразеологічних одиниць залежать в основному від співвідношень між одиницями вихідної мови (ВМ) і мови перекладу (МП). Можна виділити три варіанти подібних співвідношень [4, 183]:

1. ФО має в МП точно, яке залежить від контексту, тобто ФОВМ перекладається еквівалентом МП. В даному випадку має місце повне збіг лексичного складу ФО, її граматичної структури і стилістичного забарвлення. Наприклад: *a dark horse* – “темна конячка”; *a Trojan horse* – *троянський кінь*; *the smiles of fortune* – *посмішка фортуни, милість долі*; *better late than never* – *краще пізно, ніж ніколи*; *to close one 's eyes on smth* – *закрити очі на щось*.

2. ФО можна передати на МП тією чи іншою відповідністю, звичайно з деякими відступами від повноцінного перекладу, тобто ФОВМ перекладається варіантом (аналогом). В даному випадку ФО збігаються за значенням і стилістичним забарвленням, але їх лексичний склад і граматична структура може відрізнятись. Наприклад: *if you dance you must pay the fiddler* – *любиш кататися, люби і саночки возити*; *have one 's heart in one 's boots* – *душа в п'яти нішля*; *what the heart thinks the tongue speaks* – *що на умі, те й на язиці*; *у кого що болить, той про те і говорить*.

3. ФО не має в МП ні еквівалентів, ні варіантів, неперекладається в словниковому порядку, тобто ФОВМ передається іншими, нефразеологічними засобами. При перекладі початковий образ ФОВМ змінюється повністю і, як правило, ФОВМ втрачає свою метафоричність при переході в МП. Наприклад: *to do somebody in the eye* – *обманювати кого-то*; *to break Priscian's head* – *порушувати правила граматики*; *let loose the dogs of*

war – розв'язати війну; a yellow dog – підлий, боягузливий людина; a hard row to hoe – важке завдання, важка справа.

Влахов С. та Флорін С. в своїй книзі “Неперекладне в перекладі” поділяють всі способи перекладу ФО на два великі блоки: фразеологічний переклад (переклад ФО еквівалентом або варіантом МП) і нефразеологічний переклад (за допомогою нефразеологічних виразів, через відсутність фразеологічних еквівалентів і варіантів). [4, 183]

Фразеологічний переклад передбачає використання в тексті перекладу стійких одиниць різного ступеня близькостю між одиницею ВМ і відповідної одиницею МП – від повного і абсолютного еквівалента до приблизного фразеологічного відповідності.

1. Абсолютний (повний) фразеологічний еквівалент – це фразеологізм на МП, за всіма показниками рівноцінний перекладній одиниці. Повинен володіти тими ж денотативним і конотативними значеннями незалежно від контексту, тобто між двома одиницями не повинно бути розходжень щодо змісту, стилістичної віднесеності, метафоричності і емоційно-експресивного забарвлення, вони повинні мати приблизно однаковий компонентний склад, мати однакові лексикограматичні показники. Наприклад: *The government holds the fate of General Motors and Chrysler in its hands.* – *Доля компанії Дженерал Моторс і Крайслер знаходиться в руках уряду.* [18, 88]

2. Частковий (неповний) фразеологічний еквівалент - це така одиниця мови, яка є еквівалентом, повним і абсолютним, співвідносно багатозначній одиниці в ВМ, але не у всіх її значеннях. Наприклад: англійське вираз *a stalking horse* може вживатися в двох різних значеннях: 1) привід, відмовка; 2) підставну особу, підсадна качка. Часткових еквівалентів порівняно небагато, тому що явище багатозначності менш характерно для фразеології.

3. Відносний фразеологічний еквівалент відрізняється від часткового тим, що відрізняється від вихідної ФО з якого-небудь з показників: різні складові компоненти ФО, невеликі зміни форми, синтаксичної побудови. Наприклад: *This agreement could pave the way for similar agreements with*

General Motors and Chrysler. – Ця угода може підготувати ґрунт для аналогічних угод з компаніями Дженерал Моторс і Крайслер. [18, 99]

Фразеологічний переклад найчастіше застосуємо до таких груп ФО:

а) інтернаціональна фразеологія – ФО, які увійшли в мову з історичних, міфологічних, літературних джерел, запозичувалися з мови в мову, або ж виникали у різних народів незалежно від інших внаслідок спільності людського мислення, близькості окремих моментів соціального життя, трудової діяльності, виробництва, розвитку науки і мистецтв. Багато з таких одиниць відносяться до крилатих виразів. Серед ФО, що виникли на національній основі, можна виділити 2 групи: ФО, побудовані на одному і тому ж образі (*Achilles' heel* – *ахіллесова п'ята, слабка, легко вразливе місце*), і ФО, побудовані на різних образах (*a carrot and stick policy* – *політика “батога і пряника”*; *to cast sheep 's eyes at smb.* – *дивитися на кого-л. віддано, закохано, щенячими очима*), причому нерідко трапляється повна невідповідності метафоричності.

б) стійкі порівняння (*kind as an angel* – *добрий, як ангел*)

в) дієслівно-іменні сполучення. (*To introduce law* – *внести законопроект*; *to voice one 's protest* – *заявити протест*). [39, 24]

Нефразеологічний переклад передає ФО за допомогою лексичних, а не фразеологічних засобів МП. До нього зазвичай вдаються при відсутності фразеологічних еквівалентів або варіантів в МП. Такий переклад не є абсолютно повноцінним: завжди є деякі втрати (образність, експресивність, конотації, відтінки значень):

1. Строго лексичний переклад застосовується тоді, коли дане поняття в одній мові позначено фразеологізмом, а в іншому – словом. Наприклад: *Five years into this thing (the war with Iraq), we 're taking our eye off the ball.* – *Протягом п'яти років, будучи залученими в цю війну, ми не беремо до уваги основну мету.* [56]

2. Калькування (дослівний переклад) застосовують в тому випадку, коли іншими прийомами не можна передати ФО в цілісності її семантико-

стилістичного і експресивно-емоційного значення, а з тих чи інших причин необхідно передати образну основу. Передумовою для калькування є достатня вмотивованість значення ФО значеннями її компонентів. Калькування можна використовувати, по-перше, щодо образних ФО, головним чином фразеологічних єдностей, що зберегли досить свіжу метафоричність. По-друге, ряд прислів'їв, які не володіють підтекстом. Потретьє, при передачі стійких порівнянь, але тільки переконавшись, що носій МП сприйме їх правильно. Наприклад: *Fergie clearly backed the wrong horse here, leaving Ruud van Nistelrooy, Wayne Rooney and Cristiano Ronaldo all on the bench.* – Очевидно, що Фергі в даній ситуації поставив не на того коня, залишивши на лаві запасних всіх: і Руда ван Ністельроя, і Уейна Руні, і Кріштіано Рональдо.

В даному прикладі ми дослівно переводимо фразеологічну одиницю іноземної мови, зберігаючи спортивну етимологію ФО, створюючи, таким чином, іронічний ефект.

3. Описовий переклад ФО зводиться до перекладу не самого фразеологізму, а його тлумачення (пояснення, порівняння, опис, тлумачення). Наприклад: *Faltering stocks saved by the bell* – Ринку цінних паперів допомогли втриматися на плаву іноземні інвестиції. [58]

Наведені труднощі та особливості перекладу фразеологізмів свідчать про особливу відповідальність, необхідність компетенції лінгвістів і перекладачів. Варто також відзначити, що знання цих особливостей і володіння методами їх перекладу на українську мову, без сумніву, підвищує ефективність роботи насамперед з текстами написаними мовою ЗМІ.

2.3 Специфіка перекладу фразеологічних зворотів у німецькій мові

Кожен перекладач повинен прагнути до перекладу фразеологізму фразеологізмом. Це основна вимога. Виконанням його досягається, як правило, найбільша рівноцінність у відтворенні фразеології оригіналу в перекладі. Однак іноді такий прийом неможливий: в мові перекладу може не

виявитися понятійно рівного фразеологізму або він є, але не підходить за своїми стилістичними характеристиками.

У цьому розділі проведено аналіз методів перекладу різних типів фразеологізмів. У цьому розділі будуть проаналізовані деякі фразеологізми. Аналіз кожного фразеологізму полягає у визначенні методу при перекладі фразеологізму і ступеня адекватності перекладу.

Фразеологічні єдності

- *j-m. Eins auswischen – посадити будь-кого у калюжу, залишити когось у дурні; підлаштовувати гидоту.*

- *Das ist ja albern, erklärte ich, vergnügt, dem Dicken eins auswischen zu können.*

- *Ну, це чиста дурниця, – не упустив я випадку вколоти товстуна.*

- *Це просто нерозумно, – заявив я, радіючи нагоди вколоти товстуна.*

У даному випадку при перекладі фразеологізму використаний метод модуляції, тому що дієслово *auswischen* перекладатися як прати (пил, написане з дошки); витирати, протирати. Фразеологізм *вколоти когось* більш адекватний, ніж запропоновані переклади даного фразеологізму.

- *jem. Nicht aus den Augen lassen – не зводити, не зводити очей*

- *verrückt werden – сходити з розуму, збожеволіти*

- *Der war völlig verrückt geworden und liegen sie nicht aus den Augen.*

- *Той ніби здурів і не міг відірвати очей від дівчини.*

- *Той немов зійшов з розуму і не спускав очей з неї.*

Дана пропозиція містить два фразеологізму. При перекладі першого, зберігаючи розмовний стиль, використовуємо одночасно лексичний метод (модуляцію) і стилістичний (емфатизацію), вживаючи просторічне вираз *здуріти* для збільшення експресії. При перекладі другого фразеологізму використовуємо метод модуляції. [77]

Користується модуляцією і при перекладі першого фразеологізму. Обидва переклади адекватні, але другий більш точний, ніж перший, тому що тут збережена лексична структура.

- *Bescheid wissen* – бути в курсі справи
- *Um sieben holen wir sie ab. Sie weiß Bescheid.*
- *У сім заїдемо за нею. Вона в курсі.*
- *У сім ми заїдемо за нею. Вона попереджена.*

У першому перекладі зберігається фразеологізм, використовуючи метод модуляції. У другому застосовуємо експлікацію, описуючи фразеологізм своїми словами. Тому перший переклад фразеологізму більш адекватний.

- *jet. Ist etw, ganz egal* – ні жарко (ні тепло) ні холодно, все одно
- *Es wäre mir auch ganz egal, sagte ich.*
- *Мені це було б байдуже, – сказав я.*
- *Мені б це було абсолютно байдуже, – сказав я.*

У даному випадку ми не зберегли фразеологізм. В обох перекладах ми скористалися описовим перекладом, що говорить про неточність обох перекладів, але в цілому обидва переклади адекватні.

- *Die Sache ist erledigt* – нісенька заспівана, питання вичерпано
- *Damit wäre die Sache für mich erledigt gewesen.*
- *Цим питання було б вичерпано.*
- *Цим питання було б вичерпано.*

При перекладі цього фразеологізму використаний граматичний метод – дослівний переклад. Кожному слову німецького фразеологізму є еквівалент в українській мові, при цьому зберігається структура самого фразеологізму. Обидва переклади адекватні. [76]

- *fertig werden mit etw.* – Відповідати чиїмось силам, бути по плечу
- *Mit Frauen werde ich schon fertig* – es ist die Liebe, mit der ich nicht fertig werde.

- *З жінками я можу розправитися швидко – це з любов'ю я розправитися не можу.*

- *З жінками я справляюся, а от з любов'ю – не можу.*

Дані переклади не точні з точки зору лексики, а стилістично – переклад відповідає оригіналу. В обох випадках використовується описовий переклад, що дозволило передати текст більш барвисто. З іншого боку, стилістична забарвлення фразеологізму має м'який відтінок, отже більш грубий дієслово розправитися буде ставитися до менш адекватному перекладу. [40,32]

- *ganz und gar – ні дати ні взяти, досконалий*

- *Die Musik verzauberte den Raum. Sie war wie Südwind, wie eine warme Nacht, wie ein gebauschtes Segel unter Sternen, ganz und gar unwirklich, diese Musik zu ‘Hoffmanns Erzählungen’.*

- *Музика зачарувала зал. Вона була як пекучий вітер, як тепла ніч, як повний вітрило під зорями, вона була досконалою фантастикою – ця музика до ‘Казок Гофмана’.*

- *Музика до ‘Казок Гофмана’ зачарувала зал. Вона була як південний вітер, як тепла ніч, як роздувся вітрило під зорями, зовсім не схожа на життя. [77]*

Ці переклади різні. У першому перекладі ми використовуємо метод модуляції, однак, не застосовуючи фразеологічний еквівалент. У другому перекладі, використаний метод експлікації, причому передається більш барвиста літературна мова, тому другий переклад більш адекватний. Також автор використовує при перекладі пропозиції метод компенсації, пересуваючи вираз музика до ‘Казок Гофмана’ на більш ранню позицію.

- *verstört aussehen – немає особи, стурбований*

- *Aber es war Frau Zalewski. Sie sah verstört aus .*

- *Виявилось – пані Залевська. Вигляд у неї був переляканий.*

- *Але це була пані Залевська. Вона виглядала дуже засмученою.*

Жоден з перекладів не переказує фразеологізм фразеологізмом. В кожному перекладі використовується описовий переклад для збереження стилю. Але перший переклад є більш адекватним, тому що прикметник *verstört* більш експресивне забарвлення, що вимагає стиль.

- *sich in der Gewalt haben* – взяти себе в руки, проявити самовладання
- *Gottfried hatte sich rasch wieder in der Gewalt.*
- *Втім, Готтфрід швидко опанував себе.*
- *Готтфрід швидко опанував себе.*

У даних перекладах не переведено фразеологізм фразеологізмом. Використаний *метод опису*. Переклади адекватні, але не точні.

- *aus jem. Hackfleisch machen* – стерти в порошок, знищити
- *Sei du ruhig, Theo, erwiderte ich, aus dir werden wir beim Rennen am Sechsten schon Hackfleisch machen.*

• *Мовчи, Тео, – відповів я, – шостого числа на гонках ми з тебе котлету зробимо.*

• *Вже ти помовч, Тео, – заперечив я. – Шостого числа на гонках ми тебе обробив під горіх.*

У першому випадку переклад здійснювався з використанням лексичного методу перекладу – *калькування*. Слово *Hackfleisch* (дослівно, рубане м'ясо) було замінено на лексичне відповідність в українській мові – котлета. У другому прикладі була використана лексико-граматична трансляція–експлікація. Перший переклад більш адекватний. [71, 85]

- *Hals über Kopf* – стрімголов
- *jem. einfallen* – прийти в голову, взбрести на розум
- *Im Frühjahr 1924 bin ich einmal Hals über Kopf aus Rio de Janeiro abgereist, nur weil mir einfiel, dass hier der Flieder blühen müsse.*

• *Навесні 1924 я стрімголов кинувся сюди з Ріо-де-Жанейро тільки тому, що мені спало на думку, що тут, має бути, цвіте бузок.*

• *Навесні тисяча дев'ятсот двадцять четвертого року я, як шалений, знявся з місця і приїхав з Ріо-де-Жанейро додому – згадав, що в Німеччині скоро повинна зацвісти бузок.*

У цьому реченні міститься два фразеологізму. У першому перекладі ми в обох випадках використали метод модуляції, відшукавши відповідні фразеологізми в українській мові. У другому перекладі в обох випадках ми застосували описовий переклад, пояснюючи своїми словами дані фразеологізми. Тому перший переклад краще і адекватніше, тому що збережено структуру і стиль пропозиції. [76]

• *Hand aufs Herz – поклавши руку на серце*

• *Neulich der Preis war ein Wunschtraum von Ihnen. Also Hand aufs Herz, was kostet der Wagen?*

• *Ціна, яку ви мені недавно назвали, – ваша нездійсненна мрія. Отже, поклавши руку на серце, скільки коштує машина? [32, 64]*

Використан метод модуляції, вживши відповідний фразеологізм. Цей переклад адекватний.

• *sich etw. zu Herzen nehmen – приймати близько до серця*

• *Frau Zalewski begann plötzlich zu weinen. ‘Nehmen Sie es sich nicht zu sehr zu Herzen’, sagte ich. ‘Es ist ja doch nichts dran zu ändern.’*

• *Фрау Залевські раптово розридалася. ‘Не приймайте все це так близько до серця’, сказав я. ‘Все одно вже нічого не виправити.’*

У цьому перекладі використаний дослівний переклад. Збережено структуру словосполучення. Переклад адекватний.

• *Geld wie Heu haben – кури не клюють*

• *Auf einmal rauchte er. Sogar Corona-Coronas – er musste Geld wie Heu haben.*

• *Раптом з'ясувалося, що він курить. І навіть «Корону» – грошей у нього, видно, кури не клюють.*

У перекладі переведено фразеологізм фразеологізмом, використовуючи при цьому метод модуляції. Переклад адекватний.

- *bis auf die Knochen* – до глибини душі
- *Ich stand beschämt da, und, verdammt, ich war gerührt bis auf die Knochen.*
- *Я стояв серед них збентежений і, чорт би мене забрав, розчулений до глибини душі.*

В цьому перекладі застосовано лексичну трансляцію – метод модуляції. Переклад адекватний.

- *bis indie Knochen* - до мозку кісток, до кінця віку
- *“So was lebt natürlich”, sagte ich. “Lebt und ist gesund bis in die Knochen. Zum Kotzen!”*

• – *І ось такі, звичайно, живуть, – сказав я. – Живуть і здорові до мозку кісток. Ех, до чого ж все гидотно.*

Даний фразеологізм має два еквівалента в українській мові. Переклад адекватний і зберігає розмовний стиль мовлення.

- *nicht aus dem Kopf gehen* – не вилазити з голови
- *Ich döste vor mich hin und versuchte zu schlafen. Doch das Bild von Frau Hasse ging mir nicht aus dem Kopf.*

• *Мене охопила дрімота, і я намагався заснути. Але образ фрау Хассе не переставав мене турбувати.*

У даному випадку застосовано описовий метод перекладу.

- *die Ohren spitzen* – тримати вухо гостро, наострити вуха
- *Das Telefon schrillte. Alles spitzte die Ohren.*
- *Різко задзвонив телефон. Всі нагостирили вуха.*

При перекладі фразеологізму застосовано метод модуляції. Переклад адекватний.

- *seinen Ohren nicht trauen* – не вірити своїм вухам
- *Ich traute meinen Ohren nicht. Da war er ja endlich, der richtige Ton!*
- *Я не вірив своїм вухам. Нарешті прорізався істинний тон!*

В цьому випадку застосовано *дослівний метод*. Фразеологізм збережений. Переклад адекватний.

- *Pleite machen – сісти на мілину, розоритися*
- *Inzwischen aber hatte der Mann, dem der Wagen gehörte, Pleite gemacht, und der Wagen war in die Konkursmasse gekommen.*
- *З'ясувалося, що людина, якій належала машина, тільки що збанкрутував і автомобіль пущений з молотка разом з рештою майном.*

Цей фразеологізм перекладений за допомогою описового методу, тому що не має відповідного фразеологізму в українській мові, тому він у перекладі не збережен. Проте переклад повністю передає думку в оригіналі, отже переклад адекватний.

- *den dümmsten Quatsch reden – нести нісенітницю*
- *Mach, was du willst – steh kopf, rede den dümmsten Quatsch, prahle wie ein Pfau, singe vor ihrem Fenster, nur eins tu nicht; sei nicht sachlich!*
- *Роби що хочеш – стій на голові, неси нісенітницю, хвалився, як павіан, співай у неї під вікнами, уникай тільки одного – не будь діловим!*

У перекладі використано метод модуляції, при цьому зберігся фразеологізм. Але переклад є адекватним. [69, 44]

Фразеологічні сполучення:

- *sich bemerkbar machen – давати про себе знати*
- *Ich sass nur so dabei und konnte mich wenig bemerkbar machen; höchstens einmal eine Schüssel reichen oder Zigaretten anbieten.*
- *Я ж був начебто порожнього місця і нагадував про своє існування, лише передаючи тарілку або пропонуючи сигарету.*

У даному реченні при перекладі фразеологізму використано лексичний метод перекладу, а саме модуляцію, підібравши в українській мові відповідний фразеологізм.

- *Leben verspielen – втратити життя, скласти голову*

- *Der geheimen Brüderschaft, die lieber verkommt, als dass sie Karriere macht, die das Leben lieber verspielt, zerbröckelt, verliert, als dass sie das unerreichbare Bild betriebsam verfälscht oder vergisst.*

- *Tu належиш до таємного братства, члени якого швидше загинуть, ніж зроблять кар'єру, швидше програють, розпиляють, втратять своє життя, але не посміють, віддавшись суєті, спотворити або забути недосяжний образ.*

Цей фразеологізм переведено методом модуляції. Переклад адекватний.

- *um Gottes willen – заради Бога*

- *Holen Sie Eis, um Gottes willen, schicken Sie zur nächsten Kneipe, und telefonieren Siesofort dem Arzt!*

- *Заради бога, добудьте льоду, пошліть в найближчий трактир і негайно зателефонуйте лікарю!*

Використано метод модуляції, підібравши в українській мові відповідне стійке словосполучення.

- *jet. macht Karriere – робити кар'єру*

- *Der geheimen Brüderschaft, die lieber verkommt, als dass sie Karriere macht, die das Leben lieber verspielt, zerbröckelt, verliert, als dass sie das unerreichbare Bild betriebsam verfälscht oder vergisst.*

- *Tu член таємної братства, яке швидше здохне, ніж стане робити кар'єру, яке швидше програє, профінтіт, профукає своє життя, ніж спотворить або забуде недосяжний образ.*

Даний фразеологізм перекладено дослівним методом. Фразеологізм і структура збережені. Переклад адекватні.

- *kindisch werden – впадати вдитинство*

- *Das ist der berühmte Galgenhumor der Zurückbleibenden, Liebling, – sagte Pat. Hier oben wird man kindisch, – meinte Antonio entschuldigend.*

- *Це і є, милий, горезвісний гумор шибеників –доля тих, хто залишається, – сказала Пат. Так, люди тут часто впадають у дитинство, – вибачаючись зауважив Антоніо.*

Використан метод модуляції і збережено фразеологізм. Однак застосовано також метод додавання, вставивши іменник люди. Переклади є адекватним. [70, 33]

- *Radau machen – шуміти, скандалити*

- *Der Schmied wollte Radau machen ; er hatte gesehen, dass hier Bierflaschen erstritten werden konnten.*

- *Коваль, помітивши пляшки з пивом, почав було скандалити.*

Даний фразеологізм переведено описовим методом.

- *ein Bündel Nerven sein – бути як клубок нервів*

- *Köster blickte ruhig auf die Strasse, ich schaute gelangweilt in die Luft; und Lenz, obschon er ein Bündel Nerven war, zog eine Zeitung hervor und tat, als ob es nichts Wichtigeres für ihn gäbe, als gerade jetzt zu lesen.*

- *Кестер спокійно дивився на дорогу, я, нудьгуючи, вступився в простір, а Ленц, хоча до цього часу він вже перетворився на суцільний клубок напружених нервів, дістав газету і заглибився в неї, немов для нього зараз не було нічого важливіше.*

У даному прикладі було використано дослівний переклад з елементами методу додавання. У цілому переклад адекватний.

- *in Gottes Namen – з богом*

- *“In Gottes Namen”, brummte er.*

- *Допоможі вам бог! – Пробурмотів він. [77]*

При перекладі даного фразеологічного поєднання скористалися методом модуляції. Переклади адекватний.

- *in sich haben – бути що треба, підходити*

- *Die Schweinerippchen hatten es in sich. Ich ass zwei grosse Portionen, und auch Patrice Hollmann ass bedeutend mehr, als ich ihr zugetraut hatte.*

• *Реберця були що треба. Я з'їв дві великі порції, тай Патриція Гольман досягла успіху значно більше, ніж я міг припустити.*

Переклад в даному випадку був здійснений методом модуляції. Переклад фразеологізму збережений. Переклад адекватний.

Фразеологічні вирази:

- *aufs Geratewohl – робити що-небудь на авось*
- *Es blieb mir nichts übrig, ich musste aufs Geratewohl vom Leder ziehen.*
- *Мені більше нічого не залишалося робити, і я пустився навмання.*

Переклад був здійснений методом опису, де просто був передан зміст даного фразеологізму. [76]

- *nichts Halbes und nichts Ganzes – ні те ні се*
- *“Bin ich auch nicht”, murmelte sie. “Was bist du denn?” “Nichts Halbes und nichts Ganzes. Ein Fragment ...”*

- *А я і не закохана, – пробурмотіла вона. А хто ж ти? Так, ні те ні се. Якийсь фрагмент ...*

Був застосований метод модуляції, підібравши український фразеологізм “ні те ні се”.

- *Hals und Beinbruch! – Ні пуху ні пера; ruhig wie eine Schildkröte werden - бути спокійним як удав*

- *Beim Startschuss wurde er sofort ruhig wie eine Schildkröte . “Also los, Halsund Beinbruch!”*

- *Ми знали, що після стартового пострілу він стане спокійний, як удав. – Ну, пішли! Ні пуху ні пера!*

У даному уривку також є два фразеологізму. Перший фразеологізм переведено дослівним методом, що є точним, але не зовсім адекватним з точки зору фразеології української мови. Другий фразеологізм переведено методом модуляції.

- *in tausend Scherben – вщент*

- *Sowas Ungeschicktes. Fällt mir einfach aus der Hand und ist auch gleich in tausend Scherben.*

- *Вічно я як слон. Бачиш –вислизнуло з рук і вщент.*

Для цього фразеологізму було використано описовий метод, чим вдалося зберегти розмовний стиль, де виражений відтінок обурення. Переклад є адекватними.

- *wie der Bräutigam der Braut harren – чекати з нетерпінням, як наречений наречену*

- *Komm, lieblicher Brieftaschenbesitzer! Wir harren deiner wie der Bräutigam der Braut!*

- *Гряди, про люб'язний володар гаманця! Ми чекаємо тебе, як наречений наречену.*

Даний фразеологічний вираз перекладено дослівним методом. Переклад адекватний.

- *ihm Hören und Sehen verging – у нього в очах почорніло*

- *Ihre Augen funkelten, und sie fiel jetzt über den Bäcker her, dass ihm Hören und Sehen verging.*

- *Її очі блищали, і тепер вона так люто обрушилася на булочника, що у нього потемніло в очах.*

При перекладі цього фразеологічного обороту використано метод модуляції, що дозволило зберегти фразеологізм.

Підводячи підсумок слід зазначити, що задля досягнення максимальної адекватності при перекладі фразеологізмів з німецької на українську перекладач повинен вміти користуватися різними “видами перекладу” [8, 78]:

1. Еквівалент, тобто наявний в українській мові адекватний фразеологічний зворот, що збігається з німецьким зворотом за змістом, і по образній основі.

2.Аналог, тобто такий український стійкий зворот, що за значенням адекватний німецькому, але по образній основі відрізняється від нього повністю або частково.

3.Описовий переклад, тобто переклад шляхом передачі змісту німецького звороту вільним словосполученням. Описовий переклад застосовується тоді, коли в українській мові відсутні еквіваленти й аналози.

4.Антонімічний переклад, тобто передача негативного значення за допомогою стверджувальної конструкції або навпаки.

5.Калькування. Метод калькування застосовується в тих випадках,коли перекладач хоче виділити образну основу фразеологізму, або коли німецький зворот не може бути перекладений за допомогою інших видів перекладу.

6. Комбінований переклад. У тих випадках, коли український аналог не повністю передає значення німецького фразеологізму або ж має інший специфічний колорит місця й часу, дається калькований переклад, а потім іде описовий переклад та український аналог для порівняння. Допускаючи повне або часткове калькування в окремих випадках, перекладач виключає будь-яку можливість використання буквалізмів, тобто невиправданих дослівних перекладів, що спотворюють зміст німецьких фразеологізмів або не відповідають нормам сучасної української мови.

Фразеологічні одиниці широко використовуються в літературі всіх стилів, грамотний перекладач не повинен допускати неточностей у перекладі того або іншого фразеологізму. Без знання фразеології неможливо оцінити яскравість і виразність мовлення, зрозуміти жарт, гру слів, а іноді просто й зміст усього висловлювання.

2.4 Порівняльна характеристика фразеологічних зворотів

Відомо, що англійська література мала значний вплив на розвиток німецької мови. Отже, можна зробити висновок, що багато англійських

фразеологічних виразів знаходять повне відтворення у німецькій мові за допомогою наявності у цій мові повних або часткових еквівалентів.

Наприклад, суто англійський фразеологізм *blue stocking*, що має історичне підґрунтя, асимілювався німецькою мовою у фразеологічну одиницю *Blaustrumpf*. Оскільки англійська і німецька мови пройшли подібні історичні, культурні, релігійні етапи розвитку, то в них, відповідно, мають місце ФО з однаковим образним, предметним, національно-етнічним компонентом. До подібних фразеологізмів відносяться такі звороти:

Таблиця 2.4.

English	German	Ukrainian	Translation
One is up to one's ears in work.	Alle Hände voll zu tun	Клопоту повний рот. (Мати багато справ, бути дуже зайнятим.)	Фразеологічний аналог, введення нових компонентів
Everything is George	Alles geht wie Gehext	Все йде як по маслу. (Вирішувати справу швидко та успішно, без ускладнень та труднощів.)	Фразеологічний аналог. З нім антонімічний переклад.
To take the bait	Ins Garn gehen	Попастися на вудку. (опинитися під владою когось, або у пастці, або у безвихідному стані)	Фразеологічний еквівалент (частковий), введення нових компонентів
To read between lines	Zwischen den Zeilen lesen	Читати між рядків.	Фразеологічний еквівалент

		(розуміти внутрішню суть, яка стоїть за написаними словами.)	(повний)
To promise wonders	Goldene Berge versprechen	Обіцяти золоті гори. (Спокушати незліченними багатствами, незвичайними перспективами.)	З англ. – фразеологічний еквівалент (частковий), введення нових компонентів З нім. – фразеологічний еквівалент (повний)
Don't count your chickens before they are hatched.	Man soll den Tag nicht vor dem Abend loben	Курчат восени лічать (не роби висновків завчасно)	Фразеологічний еквівалент (частковий), антонімічний прийом
The moon is not seen when the sun shines.	Der Mond wird nicht gesehen, wenn die Sonne scheint.	Коли світить сонце, місяця не видно (ясно, очевидно)	Калькування
Carry coals to Newcastle	Eulen nach Athen tragen	В ліс зі своїми дровами. (Возити щось туди, де цього і так багато)	Комбінований переклад (калькування та описовий переклад)
Little pitchers	Kleine Kessel	Діти люблять	Описовий

have long/ wide ears	haben große Ohren	слухати розмови дорослих.	переклад
Rome was not built in a day	Rom wurde nicht an einem Tag erbaut.	Не зразу Рим будувався (Важлива робота вимагає часу)	Калькування

Отже, що стосується найбільш адекватних способів перекладу фразеологізмів англійської мови та німецької, то вони підлягають загальним правилам перекладу ФО. Оптимальним варіантом є переклад фразеологізму повним еквівалентом, оскільки фразеологізми англійської та німецької мов співпадають часто лексично і структурно.

Цей факт можна пояснити результатом тісної взаємодії двох мов, що належать до однієї сім'ї, та широким запозиченням англійських ФО німецькою мовою.

Зважаючи на певні національно-етнічні відмінності та відмінності в синтагматичних функціях членів речення в досліджуваних мовах, досить часто спостерігається використання часткових відповідностей та фразеологічних аналогів.

Найчастіше перекладачі вдаються до дескриптивної перифрази за браком повних або часткових еквівалентів, які б передавали образність та стилістичну направленість вихідної англійської ФО. У зв'язку з цим виникає необхідність у глибшому дослідженні ФО в англійській та німецькій мовах, ширшому їх зіставленні, що дозволить нам наблизитись до ідеального перекладу, а крім того, розкриє сутність деяких німецьких запозичень чи кальок англійської мови.

Висновки до 2 розділу

За результатами проведеної роботи можна зробити наступні висновки: Існує 2 основних способи перекладу фразеологічних одиниць – фразеологічний та нефразеологічний. Для адекватного перекладу фразеологічної одиниці перекладачеві необхідно враховувати і по можливості повністю передати всі її компоненти, а саме: образний, наочний, емоційний, стилістичний і національно-етнічний компоненти.

Досліджуючи тексти написані мовою ЗМІ можна дійти висновків, що відбір лексичних та граматичних відповідників у перекладі публіцистичних текстів здійснюється з урахуванням наступних тенденцій:

1) пошук оптимального варіанту вираження, що відповідає завданням форми викладу й змісту стилю газетно-журнальної публіцистики;

2) прагнення авторів до досягнення “краси” та повноти стилю, різноманітності форми вираження завдяки залученню фразеологізмів тощо.

Аби досягти гідного рівня перекладу перекладач повинен вміти користуватися різними видами перекладу:

1 Еквівалент, тобто наявний в українській мові адекватний фразеологічний зворот, що збігається за змістом, і по образній основі з англійським або німецьким зворотом.

2 Аналог, тобто такий український стійкий зворот, що за значенням адекватний німецькому або англійському, але по образній основі відрізняється від нього повністю або частково.

3 Описовий переклад, тобто переклад шляхом передачі змісту англійського або німецького звороту вільним словосполученням. Описовий переклад застосовується тоді, коли в українській мові відсутні еквіваленти й аналоги.

4 Антонімічний переклад, тобто передача негативного значення за допомогою стверджувальної конструкції або навпаки.

5 Калькування. Метод калькування застосовується в тих випадках, коли перекладач хоче виділити образну основу фразеологізму, або коли англійський або німецький зворот не може бути перекладений за допомогою інших видів перекладу.

6 Комбінований переклад. У тих випадках, коли український аналог не повністю передає значення англійського або німецького фразеологізму або ж має інший специфічний колорит місця й часу, дається калькований переклад, а потім іде описовий переклад та український аналог для порівняння.

Фразеологічні одиниці широко використовуються в літературі всіх стилів, зокрема у публіцистичній – мові ЗМІ, грамотний перекладач не повинен допускати неточностей у перекладі того або іншого фразеологізму. Без знання фразеології неможливо оцінити яскравість і виразність мовлення, зрозуміти жарт, гру слів, а іноді просто й зміст усього висловлювання.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження присвяченого особливостям перекладу фразеологічних зворотів у мові ЗМІ були виявлено що: фразеологія – явище надзвичайно складне. Без знання фразеології неможливо оцінити яскравість і виразність мови, зрозуміти жарт, гру слів, а іноді просто і сенс всього висловлювання.

Над проблемою фразеологічних одиниць працювали багато наукових діячів. Родоначальником теорії фразеології вважається швейцарський лінгвіст Шарль Баллі, який вперше визначив фразеологію як самостійний розділ лексикології. Був запропонований цілий ряд класифікацій фразеологічних

одиниць. Класифікація фразеологізмів з точки зору семантичної злитості їх компонентів належить академіку В.В. Виноградову.

Як відомо, фразеологізми виникають з вільного поєднання слів, яке вживається в переносному значенні. Поступово переносність забувається, стирається, і поєднання стає стійким.

Розглянувши теорії відомих лінгвістів, що вивчали проблеми фразеології (А.В Куніна, М.М Амосової, В.В. Виноградова) та запропоновані ними класифікації фразеологічних одиниць, можна виділені основні ознаки, притаманні більшості фразеологічним одиницям серед яких експресивність, метафоричність, образність та еквівалентність слову та розглянуті основні способи перекладу фразеологічних одиниць, що включають переклад аналогом, еквівалентом, описовий та антонімічний переклад, калькування та комбінований переклад.

Фразеологічні одиниці являють собою національно-специфічні одиниці мови, що акумулюють культурний потенціал народу, тому при перекладі фразеологізму перекладачеві необхідно зробити вибір прийомів і способів перекладу, використання яких допомогло б досягти бажаного результату. Знання таких труднощів, що виникають при перекладі фразеологічних одиниць, як багатозначність і омонімія, національно-культурні аспекти, різного роду історичні вирази, які часто мають по кілька відповідників, як в мовою оригіналу, так і в мові перекладу може допомогти попередити виникнення невідповідностей при перекладі.

Вибір того чи іншого виду перекладу залежить від особливостей фразеологічних одиниць, які перекладач повинен розпізнати і зуміти передати їх значення, яскравість і виразність. Так як фразеологічні одиниці широко використовуються в літературі всіх стилів, то грамотний перекладач не повинен допускати неточностей у перекладі того чи іншого фразеологізму.

Для досягнення максимальної адекватності при перекладі фразеологізмів з англійської та німецької мов на українську перекладач повинен вміти скористатися різними видами перекладу. Фразеологічний

переклад передбачає використання в тексті перекладу стійких одиниць різного ступеня близькості між одиницею іноземної мови і відповідної одиницею перекладного мови - від повного і абсолютного еквівалента до приблизного фразеологічного відповідності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авксентьев Л.Г. Сучасна українська мова. Фразеологія / Л.Г.Авксентьев – Харків, 1983. – 137 с.
2. Авксентьев Л.Г. Семантична структура фразеологічних одиниць сучасної української мови та особливості її формування / Л.Г. Авксентьев –Львів, 1988. – 160 с.
3. Алексеева И.С. Профессиональный тренинг переводчика: Учебное пособие по устному и письменному переводу для переводчиков и

- преподавателей / И.С. Алексеева – М.: Высш. образование, 2004. – 368 с.
4. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології / М.Ф. Алефіренко – Харків, 1987. – 210 с.
  5. Алимов В.В. Теория перевода. Перевод в сфере профессиональной коммуникации / В.В.Алимов – М., 2005. – 225 с.
  6. Амосова Н.Н. Основы английской фразеологии / Н.Н. Амосова – М.: Высш. шк., 1989. – 263 с.
  7. Антрушина Г.Б. Лексикология английского языка / Г.Б. Антрушина, О.В. Афанасьева. – М.: Высш. образование, 1988. – 288 с.
  8. Арбекова Т.И. Лексикология английского языка / Т.И. Арбекова – М.: Высш. шк., 1997. – 240 с.
  9. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка / И.В. Арнольд – М.: Высш. шк., 1973. – 303 с.
  10. Архангельский В.Л. Устойчивые фразы в современном русском языке / В.Л. Архангельский – Ростов-на-Дону, 1964. – 193 с.
  11. Брандес М.П. Стилистика текста / М.П. Брандес – М.: ПрогрессТрадиция, М, 2004. – 408 с.
  12. Бархударов Л.С. Язык и перевод / Л.С. Бархударов – М.: Высшая школа, 1975. – 235 с.
  13. Береговская Э.М. Об определении и классификации синонимов / Э.М. Береговская – Львів, 1962. – 80 с.
  14. Берловська В.Д., Англійська загальнонаукова лексика і фразеологія / В.Д. Берловська, Г.Ю. Гребінник. – Харків, 2006. – 165 с.
  15. Білоноженко В.М., Фразеологічний словник української мов / В.М. Білоноженко. – К. : Наукова думка, 1993. – 369 с.
  16. Будз О.М. Критерії визначення антонімів / О.М. Будз – Львів, 1978. – 198 с.
  17. Бурлакова В.В. Основы структуры словосочетания в современном английском языке / В.В. Бурлакова – Ленинград, 1975. – 565 с.

- 18.Василюк І.М. Фразеологізми як одиниці міжмовної комунікації / І.М. Василюк – М, 2004. – 105 с.
- 19.Ващенко В.С. Фразеологізація компаративних зворотів / В.С. Ващенко – К, 1975. – 140 с.
- 20.Виноградов В.В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке / В.В. Виноградов – М., 1986. – 342 с.
- 21.Виноградов В.В. Лексикология и лексикография / В.В. Виноградов – М., 1977. – 254 с.
- 22.Гак В.Г. Фразеология, образность и культура / В.Г. Гак. – М., 1988. – 259 с.
- 23.Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка / И.Р. Гальперин – М.: Издательство литературы на иностранных языках, 1958. – 528 с.
- 24.Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования / И.Р. Гальперин – М.: Наука, 1981. – 140 с.
- 25.Горохов В.М. Газетно-журнальні жанри: Теоретический курс авторизованого изложения./ В.М. Горохов – М.: Высшая шк., 1993. – 235 с.
- 26.Демський М.Т. Системні зв'язки у сфері фраземіки / М.Т. Демський –К., 1991. – 130 с.
- 27.Дубовин М.И. Русские фразеологизмы в картинках / М.И. Дубовин – М., 1980. – 75 с.
- 28.Єрченко П.Г. Класифікація фразеологічних одиниць / П.Г. Єрченко – В., 1994. – 155 с.
- 29.Жуков В.П. Семантика фразеологічних оборотів / В.П. Жуков. – М.: Просвітництво, 1978. – 300 с.
- 30.Завьялова В.М. Граматика німецької мови / В.М.Завьялова, І.В.Извольская. – М.: Черо, 1997. – 330с.
- 31.Загорская А.П. Дневник для ведения деловой корреспонденции / А.П. Загорская – М.: Московський робочий, 1992. – 175 с.

- 32.Зарицкий М.С. Стилiстика сучасної української мови: Навч. посiбник / М.С. Зарицкий – К.: Парламентське видавництво, 2001. – 156 с.
- 33.Кащеева М.А., Пошакова И.С. Практическая лексикология / М.А. Кащеева., И.С. Пошакова . – М.: Просвещение, 1974. – 196с.
- 34.Колiсник I.В. Крилатi вислови та фразеологiзми на уроках мови / I.В. Колiсник – Диво слово, 2006. – 126 с.
- 35.Коптилов В.В. Теорiя i практика перекладу / В.В. Коптилов – К., Освiта, 1987. – 234 с.
- 36.Корунець I.В. Бiля витокiв українського перекладознавства. / I. Корунець – В., – 2008. – 194 с.
- 37.Корунець I.В. Теорiя i практика перекладу / I.В.Корунець – Вiнниця: Нова книга, 2003. – 448с.
- 38.Корунець Л. Словник лiтературознавчих термiнiв / Л.Корунець – К., 1988. – 276 с.
- 39.Кройчик Л.Е. Система журналистских жанров / Л.Е. Кройчик –СПб., 2000. – 270 с.
- 40.Кунин А.В. Английская фразеология / А.В. Кунин – М., 1990. – 276 с.
- 41.Кунин А.В. Англо-русский фразеологический словарь / А.В.Кунин. – М.: Русский язык, 2005. – 356 с.
- 42.Кунин А.В. Курс фразеологии современного английского языка / А.В.Кунин М.: Высш. школа, 1986. – 122 с.
- 43.Кухаренко В. А. Интерпритация текста / В.А. Кухаренко – Л.: Освiта, 1979. – 328 с.
- 44.Ларiн Б.О. Фразеологiя та лексикографiя / Б.О. Ларiн – К.: Наукова думка, 1989. – 307 с.
- 45.Мальцевич Т.В. Проблема типологизации жанров публицистики / Т.В. Мальцевич –Л., Журналистика, 2000. – 79 с.
- 46.Матвiяс I.Г. Дiалектна основа лексики i фразеологiї в українській лiтературнiй мовi / I.Г. Матвiяс – Мовознавство, 2007. – 337 с.

47. Мельник Г.С. Основы творческой деятельности журналиста / Г.С. Мельник – СПб.: Питер, 2004. – 272 с.
48. Миньяр-Белоручев Р.К. Теория и методы перевода / Р.К. Миньяр-Белоручев М.: Московский лицей, 1996. – 208 с.
49. Мирам Г.Э., Профессия переводчик / Г.Э. Мирам К.:Эльга, 2008. – 160 с.
50. Мокиенко В.М. Славянская фразеология / В.М. Мокиенко – М., 1989. – 98 с. 51.
51. Москаленко М. Нариси з історії українського перекладу. /М.Москаленко – М., 2006. – 190 с.
52. Никитин М.В. Лексическое значение слова / М.В.Никитин. – М.: Высш. шк., 1983. – 127 с.
53. Олійник Б.І. Вибрані твори, у двох томах. Переклади. Публіцистика. / Б.І. Олійник – К: Українська енциклопедія. 2006. – 608 с.
54. Онкович Г.О. Фразеологізми як національно-культурний компонент / Г.О. Онкович – В.: Диво слово, 1994. – 246 с.
55. Пумпянский А.Л. Введение в практику перевода научной и технической литературы на английский язык / А.Л. Пумпянский – А, 2005. – 300 с.
56. Редін П.О. Типи системних зв'язків фразеологічних одиниць у мові / П.О. Редін – Л., 1994. – 252 с.
57. Скрипник Л.Г. Фразеологія української мови / Л.Г. Скрипник – К., 1973. – 759 с.
58. Смирницкий А.И. Лексикология английского языка /А.И. Смирницкий – М., 1956. – 236 с.
59. Смит Л.П. Фразеология английского языка / Л.П. Смит – М., 1959. – 387 с.
60. Удовиченко Г.М. Фразеологічний словник української мови / Г.М. Удовиченко – К., 1984. – 410 с.
61. Чернишова І.І. Фразеология сучасного німецької мови / І.І. Чернишова – М., 1970 – 180 с.

62. Швейцер А. Д. Перевод и лингвистика / А. Д. Швейцер – М.: Воениздат, 1973. – 275 с.
63. Швейцер А. Д. К вопросу об анализе грамматических явлений при переводе. “Тетради переводчика” / А. Д. Швейцер – М., 1963, – 180 с.
64. Южченко В. Д. Народження і життя фразеологізму / В. Д. Южченко – К.: Рад. школа, 1988. – 144 с.
65. Ухтомский А. В. Английские фразеологизмы в устной речи / А. В. Ухтомский М., 2005. – 451 с.
66. Фалькович М. М. Лексический минимум по английскому языку / М. М. Фалькович – М.: Высш. шк., 1964. – 339 с.
67. Федуленкова Т. Н. Фразеология и типология. / Т. Н. Федуленкова – К., 2005. – 281 с.
68. Alekhina A. Semantic Groups in English Phraseology / A. Alekhina – Minsk, 1978. – 248 p.
69. Baranov A. Idioms from a Cognitive Perspective / A. Baranova – M., 1999. – 110 p.
70. Catford J. C. A Linguistic Theory of Translation / J. C. Catford. – Ldn., 1965. – 150 p.
71. Korunets' L. Theory and Practice of Translation / L. Korunets – Vinnytsia: Nova Knyha, 2003. – 255 p.
72. Kunin A. V. English-Russian Dictionary of Idioms / A. V. Kunin – M., 2005. – 503 p.
73. Онлайн журнал на англійській мові [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.rd.com/culture/> .
74. Онлайн журнал на англійській мові [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.theatlantic.com/world/> .
75. Онлайн журнал на англійській мові [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.sunset.com/travel> .
76. Онлайн журнал на німецькій мові [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.welt.de> .

77.Онлайн журнал на німецькій мові [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.zeit.de/kultur/index> .

78.Онлайн журнал на імецькій мові [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.neues-deutschland.de>